

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

тема:

НАСТІННА ІНСТАЛЯЦІЯ З ДЕРЕВИНИ ЗА МОТИВАМИ
ТВОРУ ІВАНА ФРАНКА «КАМЕНЯРІ»

Галузь знань : 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Спеціалізація : Художня обробка деревини

Освітня програма: «Образотворче мистецтво. Декоративне мистецтво»

Шифр ДПДМ.019101.19.02.ПЗ

Виконала студентка IV курсу групи ДМ-19-1

Шифр

Підпис

Анастасія ГЕВКО

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник

Підпис

Сергій ДУБОВИК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер

Підпис

Вікторія БІЛИК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Назва

Підпис

Ірина АНДРОЩУК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Дата 19.06.2023

Хмельницький 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ГПФ
Кафедра ТПО: ДМ
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Спеціальність 023 ДМ ДМ Р
Спеціалізація художня обробка деревини
Освітня програма ОМ ДМ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ТПО: ДМ
Ірина Андрійчук
"02" 03 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ)

Гевко Анастасія Миколаївна

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема проекту(роботи) настінна інсталяція з деревини за мотивацією твору Івана Франка "Камехері"

керівник проекту(роботи) Дубовик С.В ст. викр.

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету від "01" березня 2023 р. № 5

2. Строк подання студентом проекту(роботи) на кафедру 19 червня 2023 р.

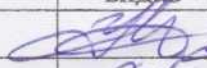
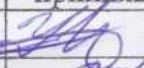
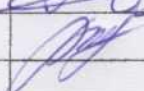
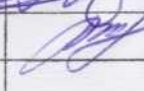
3. Вихідні дані до проекту(роботи) художній твір, техніка виконання

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ.

Розділ 1 Традиції та новаторство в декоративному мистецтві художньої обробки деревини. Розділ 2. Художньо-композиційні та технологічно-матеріалознавчі особливості виконання настінної інсталяції з деревини за мотивацією твору І. Франка "Камехері". Висновки, перелік джерел пошуків, додатки

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів дипломного проекту(роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Антиплагіат	Термішевко З.З.		
Нормоконтроль	Тимш В.В.		

7. Дата видачі завдання 02 березня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів (розділів) дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту(роботи)	Примітка
1) Затвердження ДП	01.03.2023	Будова
2) Початок виконання ДП	08.04.2023	Будова
3) Збір матеріалу до теоретичної частини	17.04.2023	Будова
4) Написання I розділу:	17.04.2023	Будова
• підрозділ 1.1	19.04.2023	Будова
• підрозділ 1.2	26.04.2023	Будова
5) Завершення роботи в матеріалі	02.06.2023	Будова
6) Написання II розділу:	10.05.2023	Будова
• підрозділ 2.1	12.05.2023	Будова
• підрозділ 2.2	19.05.2023	Будова
• підрозділ 2.3	26.05.2023	Будова
• підрозділ 2.4	27.05.2023	Будова
7) Складання переліку джерел	08.06.2023	Будова
8) Збір додаткових документів	12.06.2023	Будова
9) Попередній захист ДП	02.06.2023	Будова
10) Збір підписів	19.06.2023	Будова

Студент

Підпис

Гевко А.М.
Ініціали, прізвище

Керівник проекту(роботи)

Підпис

Дубовик С.В.
Ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема дипломного проєкту: «Настінна інсталяція з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі»

Автор: Анастасія ГЕВКО

Керівник:Сергій ДУБОВИК

Обсяг пояснювальної записки: 60 с.; Обсяг додатків: 16 с.

Ключові слова: художня інсталяція, «Каменярі», свобода, воля, боротьба, незламність, стійкість, мужність, героїзм.

Дипломний проєкт виконувався з урахуванням особливостей обраних технік та використовуваних матеріалів для виконання настінної інсталяції з деревини. Текстова частина дипломного проєкту складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі виконано дослідження художньої обробки деревини в її історичному розвитку; визначено художньо-технологічні особливості виконання творів техніками художньої обробки деревини.

У другому розділі, висвітлено ідею та художньо-образне обґрунтування теми «Каменярі» за мотивами твору Івана Франка; виконано проєкт настінної інсталяції; охарактеризовано композиційні особливості виконаної інсталяції з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі», дана естетична оцінка; охарактеризовано матеріали необхідні для виконання інсталяції «Каменярі»; описано технологічну послідовність виконання настінної інсталяції з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі».

Зроблено висновки щодо використання цієї техніки у сучасних творах мистецтва; підведено підсумки щодо поставленої на початку роботи мети та результативність поставлених завдань.

Представлено список джерел посилання.

Текстова частина підсилюється ілюстративним матеріалом, який винесено в додатки.

студентка

Анастасія Гевко

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ	8
1.1 Історія розвитку художньої обробки деревини	8
1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів техніками художньої обробки деревини.....	16
2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО- МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ НАСТІННОЇ ІНСТАЛЯЦІЇ З ДЕРЕВИНИ ЗА МОТИВАМИ ТВОРУ ІВАНА ФРАНКА «КАМЕНЯРІ»	22
2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми настінної інсталяції за мотивами твору Івана Франка «Каменярі».....	22
2.2 Композиційна характеристика та естетична оцінка настінної інсталяції з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі».....	31
2.3 Характеристика матеріалів та калькуляція витрат щодо виконаного художнього твору – настінної інсталяції з деревини ...	39
2.4 Технологічна послідовність виконання настінної інсталяції з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі».....	42
ВИСНОВКИ.....	55
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	57
ДОДАТКИ.....	60

ВСТУП

Дерево – красивий і приємний матеріал, який доволі доступний і дуже легко обробляється простими інструментами. Протягом століть люди широко використовували цей природний матеріал, поступово вивчаючи види та властивості деревини, набуваючи практичних навичок і розвиваючи мистецтво художньої обробки деревини. Українська народна творчість різьбярів, предмети побуту виготовлені з деревини, є прикладами глибокого знання властивостей і способів її обробки.

Творчість українських народних різьбярів минулих сторіч свідчить про те, що окремі регіони України виробили власну стилістику художнього різьблення. Регіональні традиції з їх стилістичними особливостями й донині продовжують українські майстри чия майстерність визнана далеко за межами країни.

Жодний інший вид декоративного мистецтва не має такої широкої типології творів, як деревообробка: монументально-декоративні різьблені профільні елементи дерев'яних будівель, іконостаси, придорожні хрести, декоративно-ужиткові вироби: меблі, посуд, кухонне начиння, іграшкова пластика тощо.

Художня обробка деревини в Україні має багату історію, яка починається ще з давніх часів. Українська художня обробка деревини відрізняється багатством традицій і майстерністю виконання. Це вид мистецтва займає особливе місце в національній культурі України.

Найбільш популярним видом художньої обробки деревини в Україні є різьблення. Різьблення по деревині є одним з найстаріших видів декоративно-ужиткового мистецтва, яке відрізняється складністю техніки виконання та декоративним ефектом. У давні часи різьбу по деревині використовували для декорування хат, храмів та інших будівель. Вона мала свої особливості від регіону до регіону України.

Об'єктом дипломного проєкту є художня обробка деревини, як вид декоративного мистецтва.

Предметом дипломного проєкту є техніки художньої обробки деревини та їх використання в сучасному декоративному мистецтві.

Мета дипломного проєкту: дослідити традиційні техніки художньої обробки деревини в їх історичному та художньо-технологічному розвитку й розкрити технологічні можливості художньої обробки деревини на прикладі виконання настінної інсталяції за мотивами твору Івана Франка «Каменярі».

Згідно мети дипломного проєкту було поставлено такі завдання:

- дослідити історію виникнення та розвитку традиційних технік художньої обробки деревини;
- виявити художньо-технологічні особливості виконання творів традиційними техніками художньої обробки деревини;
- обґрунтувати ідею та розкрити художньо-образний зміст теми настінної інсталяції за мотивами твору Івана Франка «Каменярі»;
- на основі попереднього дослідження та ідеї щодо її втілення розробити проєкт майбутнього твору і презентувати його на постері;
- виконати практичну частину проєкту – настінну інсталяції з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі»;
- охарактеризувати композиційні особливості виконаного художнього твору – настінної інсталяції з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі» та дати йому естетичну оцінку;
- надати характеристику матеріалам та визначити калькуляцію витрат на виготовлення настінної інсталяції;
- описати технологічну послідовність виконання настінної інсталяції.

1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ

1.1 Історія розвитку художньої обробки деревини

Перші люди жили життям, нерозривно пов'язаним з природою. Саме вона надала людям перші знаряддя праці та предмети побутового призначення. Споглядаючи за навколишнім середовищем у людей розвивалось та виховувалось художнє сприйняття та образне мислення, які відображались у предметах повсякденного вжитку. Основні форми меблів та знарядь праці, техніки деревообробки та мистецтво декорування дерев'яних предметів були створені у Стародавньому Єгипті, що поступово, з невеликими змінами трансформувалися до наших днів. Першими виробами, що з'явилися в Стародавньому Єгипті були: стільці, саркофаги, скрині, різноманітні столи тощо. Для єгиптян були відомі такі інструменти та техніки, як рамково-фільонкова в'язка, фанерування і дворучна пила (Додаток А рис. А.2) [1].

Для оздоблення використовували червону, жовту, чорну, коричневу, блакитну, білу, зелену фарби.

Декоративними елементами художнього оздоблення деревини є сонячні диски, павутиння, змії, жук-скарабей, лотос, пальми, папірус тощо. Для оздоблення деревини використовували кольорові фаянсові вставки, інкрустацію, розпис, інкрустацію слоновою кісткою, інкрустацію дорогоцінним камінням, різьблення [1; 4].

У Стародавній Греції вдосконалювалися інструменти, з'явилися рубанки і токарні верстати, транспортири, лінійки, рашпилі, було освоєно: рамково-фільонкову в'язку, гнуттям за допомогою пари та розроблено техніки виробництва шпону та інтарсії. Вперше виготовили стілець для жінок – клімос, а також виготовляли переносні комоди, шухляди, скриньки та шафи.

Зовнішнє оздоблення деревини : розпис, різьблення, інкрустація сріблом, слоновою кісткою, інкрустація бронзовими накладками (Додаток А рис. А.3).

Декоративні елементи деревини: листя аканта, меандр, лотос. Нечисленні мотиви, що символізують силу та владу (військові атрибути та голови звірів). Найчастіше дерев'яні вироби натирали воском або ж рослинною олією.

У Стародавньому Римі майже всі інструменти були для ручної роботи. Майстри внесли вдосконалення до досвіду роботи грецьких майстрів, а саме почали використовувати військову атрибутику – голови та лапи хижих птахів та тварин (орел, лев тощо). Основними зображальними елементами були: листя аканта, фрукти, грона, гірлянди (Додаток А рис. А.4).

Збагачене новими формами та ідеями мистецтво Стародавнього Єгипту, Риму та Греції на початку XIX ст. відродило в Європі стильовий напрям, що набув особливого розвитку в добу імперії Наполеона I Бонапарта – стиль Ампір [3; 4].

Візантійське прикладне мистецтво було пов'язане з церковними ритуалами. В оздобленні художніх виробів (творів) використовували кольоровий розпис, різьблення, позолоту та інкрустацію слоновою кісткою, інкрустація смальтою, інкрустація коштовним камінням. Характерні мотиви: монограма Христа, голуб, баранець, павич. Рослинний орнамент: грона винограду, колосся пшениці, лаврові вінки, пальмове листя тощо (Додаток А рис. А.5).

Для романського декоративно-прикладного мистецтва характерними є вироби з простотою форм, винятковою довговічністю та міцністю і невигадливістю. Декоративні особливості художніх виробів (творів) : використання кованих покриттів, використання рядків цвяхів, використання кольорових розписних орнаментів. Основні елементи орнаментів складали – стилізоване листя, грона та рослини переплетені з фігурами людей та тварин, геометричні мотиви (Додаток А рис. А.5).

Готичний стиль бере свій початок у Франції XV століття. Він забезпечив професійну основу для виробництва художніх виробів. Його використовували не лише для меблів, а й для оздоблення церковних інтер'єрів (різьблені панелі, рельєфи та дверні фільонки з горельєфами) [2; 3; 4].

Дерев'яні деталі копіювали елементи архітектури соборів і будувалися укріплення, ставилися різьблені вівтарі та мирноносиці. Архітектурними елементами є абстрактний геометричний ажурний декор: стрілчасті арки, рельєфні смуги, орнаментальні вежі, хрести, перфоровані вампи, чотирилисники та розетки з реальними рослинними зображеннями (Додаток А рис. А.6).

Відроджується рамково-фільонкова в'язка, вдруге винайдено дворучну пилку. Оздоблення виконано прозорими оліями та лаками, що підкреслюють природну красу деревини. Готичний стиль поділяється на два напрями – північний і південний, за представленими країнами (Франція, Нідерланди, Великобританія, Південно-Західна Німеччина та Австрія, Швейцарія та Південна Німеччина) [1].

Північний напрямок характеризується широким використанням різьблення по деревині, більш суворий геометричний (пізніше ажурний та рослинний) орнамент та точністю роботи.

Для південного напрямку характерні неглибоке різьблення з численними рослинними елементами, листям, стрічками, червоною та зеленою фарбами, пласке різьблення збагачене фігурами тварин та гербових щитів.

Стиль Ренесанс зародився в Італії на межі XIV-XV століттях. Цьому стилю притаманне прагнення до збалансованих і гармонійних пропорцій у строго лінійній композиції. Мірою гармонійності вважають правило «золотого перетину». Орнаментика спочатку складалась з давньогрецького мотиву виноградної лози, потім мотивом античної архітектури (Додаток А рис. А.7).

Пізніше як нові декоративні елементи з'явилися гротескні елементи – вигадані (химерні) комбінації переплетених гілок та зображення тварин і

птахів, зображення людських голів та фантастичних істот. Також було розвинене різьблення по шпону, оскільки лобзики стали більш популярними. Мозаїчні набори характеризуються листям аканта, зображеннями музичних інструментів та міських пейзажів, натюрморти, а пізніше гротески, арабески, зображення з фігурами тощо. Відомі майстри інтарсії: Баччо д'Аньоло, Джованні де Верона, Бенедетто де Майано (Додаток Б). Також були популярні чертозіанська (блокова) мозаїка та маркетрі [1].

Епоха Відродження у Франції пройшла чотири етапи:

- перехідний період: м'якший, але все ще зберігає готичні форми та ідеї, більш вишукане оздоблення, статуї та медальйони із зображенням облич;
- ранній період: пілястри, арабески, різьблені колони у вигляді парпетів, канделябри з полум'ям вгорі;
- зрілий період: рясне використання давньоримських мотивів, зображення рослин і фантастичних тварин;
- пізній: колони, балясини та арки тощо.

У Голландії та Фландрії – дерев'яна мозаїка (шахові та геометричні орнаменти), інтарсія, ажурне різьблення, медальйони тощо. Для Німеччини характерний розвиток техніки інкрустації мотивів з деревини, а саме: листя аканта, гротесків, дельфінів, валют, гербів, медальйонів тощо (Додаток А рис. А.8).

Стиль бароко виник в Італії в XVI столітті і прийшов на зміну стилю ренесанс, використовуються ті ж самі античні елементи, але більше підвищена динамічність форм, неспокійний ритм ліній та насичення скульптурними деталями (раковини, маскарони, терми, картуші, колони).

У Німеччині домінувало рельєфне різьблення по кольоровій деревині та інкрустація кісткою і міддю, різьблення по дереву, мозаїчні набори, лаковані поверхні, вінки та букети з переплетеними жіночими фігурами та амурами (Додаток А рис. А.9).

Найбільшого розквіту цей стиль досяг у Франції, де він був сильно прикрашений і суворо симетричним і багатим на архітектурні деталі орнамент

(волюти, колони, маскарони, консолі, каріатиди, вази тощо). Оболонка завершується завитками, що набувають S-подібної форми. (Додаток А рис. А.10).

Стиль рококо сформувався переважно у другій чверті XVIII століття. Відмінними рисами декору цього стилю є асиметрія і нахил складових осей. В основі багатьох з них лежать асиметричні мотиви раковин химерної форми. Цей стиль має дещо більше переваження різьбленим орнаментом в манері рокайль. В маркетрі зображують букети квітів, голубів, смолоскипи та музичні інструменти (Додаток А рис. А.11).

Французьке мистецтво періоду класицизму характеризується поверненням до прямих ліній, квадратів, прямокутників і гармонійних пропорцій. В оздобленні використовували античні елементи, такі як меандри, листя аканта, перли, лаврові вінки, розетки, фестони та пальметки, легка позолота на деталях та споряджені кольоровими лаками (зеленим, білим). В композиції використовуються завитки рокайлю та квіткові букети, птахи, метелики та музичні інструменти (Додаток А рис. А.12).

Наприкінці XVIII – на початку XIX століття класицизм продовжує розвиватися. У Франції мистецтво набуло нового змісту і еволюціонувало в два етапи в стиль директорії та стиль Ампір. У стилі директорії переважають орнаменти, засновані на давньогрецьких мотивах такі, як спис, щити, шоломи, вінки, сфінкси, грифони та маски пальметки. У стилі Ампір в декоративному мистецтві використовувалися зразки Римської імперії. Відмінною рисою цього стилю є використання кольорів: червоний, червоно-зелений, темно-синій і яскраво-жовтий. Мотиви статичні: орли, бджоли та вензелі на наконечниках стріл, луки, стріли, леви та пучки блискавок, міфічних істот. Вироби з деревини оздоблюють бронзою, а різьблення покривають сусальним золотом (Додаток А рис. А.13).

Неорококо зародилось у Франції в 1830 році, але розвинулось в Німеччині та Австрії. У цьому стилі оздоблення, різьблення з низьким рельєфом, мотиви оздоблення багаті фігурні та заглиблені елементи. У

порівнянні з початковим рококо, мотиви стилю неорококо виступають у поєднанні з формальними елементами інших стилів (Додаток А рис. А.14).

Художня обробка деревини, на теренах України, є одним з найстаріших народних ремесел. Її історія сягає далекої давнини, коли українські майстри використовували деревину для створення різноманітних предметів побуту, храмових ікон, скульптурних композицій та інших виробів [1].

У XVIII-XIX століттях з'явилися нові техніки обробки деревини, такі як тиснення та відрізання, що дозволяли майстрам створювати більш складні та деталізовані композиції. Наприклад, у цей період українські майстри створювали скрині з різьбленням та мозаїчною обробкою деревини, а також дерев'яні іграшки з різноманітними візерунками та орнаментами [2; 3; 4].

У XX столітті художня обробка деревини в Україні продовжувала розвиватися за новими напрямками та технологіями. Українські майстри почали використовувати більш сучасні методи обробки деревини, такі як лазерне різання та гравіювання, що дозволяє створювати більш точні та складні композиції. Сучасні українські майстри створюють дерев'яні вироби, що поєднують у собі традиційні техніки та сучасні тенденції в художній обробці деревини. Наприклад, вони використовують відрізання та лазерну обробку для створення візерунків, а також фарбування та лакування, що додає додаткового колориту та захисту виробу [1].

Серед сучасних тенденцій в художній обробці деревини можна виділити використання комп'ютерної обробки та 3D-моделювання для створення складних форм та орнаментів. Також, з'явилася тенденція до експериментування з формою та функціональністю дерев'яних виробів, наприклад, створення дерев'яних ламп, годинників, телефонів та інших предметів побуту [1].

Українська художня обробка деревини має свої унікальні особливості та традиції, які пов'язані з національними символами та культурою. Наприклад, вироби з різьбленням у вигляді грона винограду, баранців, коней, зерна пшениці та інших символів є поширеними в українському народному

мистецтві. Також, художники часто використовують українські орнаменти, які відображають національну культуру та історію. Українська художня обробка деревини є важливою складовою національної культури та мистецтва. Вона продовжує розвиватися та еволюціонувати, поєднуючи в собі традиційні техніки з новими тенденціями та ідеями [2; 3].

Одним зі способів художньої обробки деревини є різьблення, яке є досить складним видом ручної роботи. Для різьблення використовують спеціальні інструменти, такі як різак, гвіздки, долота, фрези, що дозволяють майстру виконувати складні та детальні елементи.

Також популярними техніками художньої обробки деревини є токарство, фрезерування, ліплення тощо. У різних регіонах України використовуються різні стилі та техніки, які дозволяють втілити унікальність та індивідуальність кожного виробу.

У сучасних умовах художня обробка деревини в Україні знайшла нові засоби вираження в сучасних технологіях, таких як лазерне різання, ЧПУ-обробка, використання комп'ютерного моделювання тощо.

Крім традиційних виробів, таких як хатні ікони, різьблені ложки та керамзитові фігурки, в Україні створюються також і сучасні вироби, які відображають сучасні тенденції та модні напрями. Також важливою складовою української художньої обробки деревини є використання природних матеріалів та засобів, наприклад, природного бджолиного воску, який забезпечує захист виробу від вологи та забруднень, а також додає йому приємного аромату [2; 3].

Українська художня обробка деревини розвивається і досі, відновлюючи стародавні технології та впроваджуючи нові інноваційні рішення.

Зараз українська художня обробка деревини стає все більш популярною як в Україні, так і за її межами. Це пов'язано з тим, що вироби з деревини мають високу естетичну та екологічну цінність, що робить їх популярними у людей, які піклуються про своє здоров'я та довкілля.

Українська художня обробка деревини є важливим елементом національної культури та традицій. Вона втілює в собі духовні та естетичні вподобання українського народу, що зберігаються та розвиваються протягом століть. Майстри з художньої обробки деревини створюють унікальні та неповторні вироби, які не тільки прикрашають наші домівки, а й зберігають українську культурну ідентичність для майбутніх поколінь.

Українські майстри з художньої обробки деревини відомі своєю майстерністю та вмінням створювати складні вироби, що вимагають великої уваги до деталей. Наприклад, українські дерев'яні хрести – це складні вироби з різними орнаментами та символікою, які мають велике сакральне і змістове значення для української культури та історії.

У сучасному світі деревина використовується для створення різноманітних виробів, від меблів та інтер'єрних деталей до предметів побуту та сувенірів. Водночас, деревина залишається важливим ресурсом для будівництва та інших галузей промисловості.

За минулі століття роль деревини в житті людей змінювалася, проте її важливість залишалася незмінною. Деревина відіграє значну роль для екології та збереження навколишнього середовища, а також має велике художнє значення для культури та мистецтва нашого народу.

Щороку організовуються різноманітні виставки народного мистецтва, де значне місце посідають художні твори (вироби) з деревини, багато з них вирізняються красою форм, багатством орнаменту та вдало підбраною деревиною.

1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів техніками художньої обробки деревини

Художня обробка деревини – найдавніший вид декоративно-прикладного мистецтва. Його характерна особливість – велика різноманітність функціонального призначення і способів декорування виробів. Декоруванням оздоблюються будівлі й транспортні засоби, меблі й посуд, музичні інструменти й іграшки. Деревина здавна є улюбленим конструкційним матеріалом для українських майстрів, основою народного мистецтва було і залишається глибоке знання механічних властивостей та декоративних якостей порід деревини. В художній обробці деревини одні технічні прийоми створюють цілісну форму предмета, інші мають лише декоративне спрямування (див. рис. 1.2.1). До формотворчих належать вирізування, видовбування, виточування, бондарство та столярство, а до декоративного спрямування належить різьблення, профілювання, інкрустація, аплікація, випалювання, розпис тощо [5].

Рисунок 1.2.1 – Техніки художньої обробки деревини [5]

Теслярство – одне з найдавніших ремесел з притаманними йому конструктивно-технічними принципами, що включає первинну обробку деревини, замикання колод, виготовлення стовпчиків і дощатих профілів, скоб, кінців балок і крокв, дверей і одвірків.

Столярство – це галузь деревообробки, ремесло, яке гарантує виготовлення окремих дерев'яних деталей для будівель, транспортних засобів, предметів домашнього вжитку, меблів, музичних інструментів та іграшок. Ці вироби прикрашали профілюванням, випалюванням, розписом та інкрустацією. Столярство відокремилася в XVI столітті як більш складне і вишукане ремесло: у XVI-XVII століттях професійні столяри належали до кооперативів, гобеленових та іконописних цехів, але лише у XVIII-XIX століттях були створені незалежні столярні цехи, а продукція була вузько диференційованою. З XVII століття до XVIII століття столяри користувалися примітивними інструментами. Лише на початку XIX століття набули поширення столярні верстати з гвинтовими лещатами. Майстри часто використовували різноманітні теслярські техніки і способи з'єднання квадратних колод, а також різання і довбання [5].

Бондарство – давня деревообробна техніка виготовлення великих (бочкоподібних) і малих знарядь праці з нарізаних клепок і гнучких обручів. Менші за розмірами (так звані білі копури), а особливо ті, що використовувалися на свята та весілля, прикрашали випалюванням або профілюванням руків'я. Відомості про найдавніші бондарні вироби на території України датуються X-XI століття [6].

Токарство – галузь художньої обробки деревини, ремесло, основним інструментом якого є токарний верстат різних конструкцій (брусковий, колісно-пасовий, з маховиком, гідравлічний тощо), відомий з X-XII століття. Ріжучими інструментами є напівкруглі долота та фасонні стамески. Спочатку токарі виготовляли невеликі дрібнички (веретена, чарки, чаші та миски); до XVII-XVIII століть токарі повністю освоїли виробництво дерев'яних інструментів і почали виготовляти декоративні предмети, які можна було

розфарбовувати барвами, обпалювати або різьбити. За допомогою маховиків і потужних токарних верстатів з машинним приводом вони могли виготовляти церковні канделябри, деталі меблів і балюстради, які прикрашали замки і палаци. Токарну роботу іноді поєднували з теслярством і прикрашали гравіюванням, позолотою та поліхромією.

Різьблення – одна з найдавніших технік декорування дерев'яних виробів. Різьблення поділяється на пласке, плоскорельєфне, контррельєфне, ажурне та об'ємне різьблення [7].

Типове пласке різьблення – це контурне, виїмчасте, трьохгранно виїмчасте тощо. Виконані одним ножом або кількома різцями (долотами). Наприклад, у Карпатах у XVIII-XIX століттях на скринях та інших предметах використовували контурне різьблення. Виїмчасте різьблення робили напівкруглим долотом. Складніша трьохгранновиїмчаста різьба поширилася на значних територіях України у XVIII-XIX століттях і виконувалася прямими, скошеними, квадратними та напівкруглими долотами [5].

Найбільше різців (близько 50) використовували майстри плоскої різьби гуцульського племені наприкінці XIX століття. Майже кожен геометричний мотив виконувався іншим різцем.

Пласка рельєфна різьба з кількома рівнями висоти над тлом також виконувалася з використанням великої кількості стамесок та інших допоміжних інструментів.

Контррельєфне різьблення використовувалося для виготовлення різноманітних дерев'яних форм для кахлів, печива, сиру і вибійки тощо. Її виконували так само, як і трьохгранно виїмчасту різьбу з насічками, але з використанням глибшого, закругленого долота з округлою фаскою для вибирання деревини.

Ажурне різьблення подібне до плоскої рельєфної різьби, з вирізаним тлом. Найбільш технічно складною (з рельєфним та ажурним різьбленням) є так звана «сніцарська різьба» в іконостасному виробництві, що була розроблена цеховими різьбярами між XVII та XIX століттями.

Кругле різьблення також використовується у виготовленні та оздобленні святкового посуду, музичних інструментів, паличок та дитячих іграшок, а техніка базується на принципах народного різьблення.

Крім різців, використовуються напилки, свердла, молотки, щипці, надфілі та інструменти для розмітки і контролю (лінійки, косинці, маркери, транспортири, циркулі, шила тощо).

Профілювання – один із найпоширеніших способів оздоблення дерев'яних деталей (наприклад, виступів, балок, дощок) у столярній справі.

Існує два види профілювання: кругле профілювання колод і плоске, контурне профілювання дощок. Художньою довершеністю вирізняються профільовані колони, особливо ті, що використовуються в ганках, використовувалися в галереях і ганках у будівлях XVIII-XIX століть [5].

Інкустація – це техніка, в якій шматочки твердого матеріалу (дерева, металу, рогу, слонової кістки, перламутру, бісеру тощо) вирізаються і вставляються в поверхню для прикрашання виробу. Декоративний ефект інкрустованого візерунка ґрунтується на контрастному зіставленні близьких за кольором або різнокольорових матеріалів різного характеру. Інтарсія (з італійської – інкрустація) – вид інкрустації, при якому мозаїка наноситься на деревину. Техніка використовується для створення зображень або візерунків з кольорових шматочків деревини (шпону) і вбудовування їх врівень з поверхнею виробу або повного покриття поверхні (маркетрі). Часто використовується для створення меблевих прикрас і шпону [5].

Дендромозаїка – техніка ювелірного декорування. Являє собою орнамент з деревних зерен розміром з макове зернятко.

Випалювання здавна роблять на світлих породах деревини: ялині, смереці, сосні, клені. Здебільшого ним оздоблюють бондарний посуд, рідше меблі. Нині випалювання застосовують при декоруванні дитячих іграшок та елементів народної дерев'яної архітектури. Розрізняють два способи випалювання – розжареними металевими штампами, з відбитків яких

складають різноманітні орнаменти та електрописаком, що дає чіткий контурний малюнок.

Розпис – це корисна і винахідлива техніка декорування дерев'яних предметів, відома ще з X-XI століття. Технічно він мало чим відрізняється від розпису на інших матеріалах. Темпера, гуаш, олійну фарбу, анілінову фарбу та нітроемаль використовують для декорування поверхні заґрунтованих або незаґрунтованих виробів за допомогою пензля; з кінця XIX століття почали наносити лак, щоб захистити розписані предмети від вицвітання [6].

Окрім описаних вище традиційних способів і технік, існують також їх варіації та комбінації: наприклад, «штампування» шляхом пробивання металу, подібне до лиття, зіставлення гладких поверхонь і плетених деталей, контурне різьблення кольорових плоских елементів, викладання орнаментів соломкою тощо.

Художня якість роботи значною мірою залежить від правильного вибору деревини та знання її властивостей. Наприклад, велике значення має візерунок або текстура, що утворюється на поверхні деревини. Чим складніша структура деревини і чим різноманітніші взаємозв'язки між окремими елементами, тим багатшою є фактура.

Колір деревини варіюється від породи до породи, але також може відрізнятися навіть у межах однієї породи. Деревина явору, груші та вільхи багата на відтінки, тоді як деревина горіха зазвичай має широкий діапазон кольорів, з відтінками від жовтого до чорного [7].

Художня обробка деревини є важливою складовою української культури та національного мистецтва. В Україні деревина використовувалося для виготовлення різноманітних предметів побуту, меблів, різноманітних іграшок та інших виробів.

Українські майстри мали розвинені техніки різьблення, візерунчастої різьби, складного розпису деревини та інших методів обробки. Українська художня обробка деревини має глибокі корені, що сягають стародавніх часів.

У середньовічній Україні художня обробка деревини використовувалася для виготовлення предметів релігійного призначення, таких як ікона, аркан, хрест тощо. Релігійні зображення різьбилися на деревині, розписувалися та вкладалися у спеціально виготовлені срібні чи золоті обрамлення.

У XVI-XVIII століттях художня обробка деревини в Україні досягла високого рівня. Майстри створювали складні композиції, використовуючи техніки різьблення та візерунчастої різьби. Меблі, двері, вікна та інші предмети були прикрашені складними різьбленими композиціями, що вражали своєю красою та витонченістю [7].

У XIX-XX століттях художня обробка деревини в Україні продовжувала розвиватися. Майстри використовували різноманітні методи обробки, в тому числі й новітні технології.

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ НАСТІННОЇ ІНСТАЛЯЦІЇ З ДЕРЕВИНИ ЗА МОТИВАМИ ТВОРУ ІВАНА ФРАНКА «КАМЕНЯРІ»

2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми настінної інсталяції за мотивами твору Івана Франка «Каменярі»

Дерев'яні настінні інсталяції – це арт-об'єкти, що складаються зі шматків деревини, закріплених на стінах та інших поверхнях. Оскільки деревина є природним матеріалом і може набувати різних форм, цей вид мистецтва останнім часом став дуже популярним.

Настінні інсталяції з деревини можуть мати різний зміст і символізм, залежно від задуму майстра. Наприклад, інсталяція може відображати традиції, культуру, захист навколишнього середовища або співчуття та емпатію.

Одне з основних застосувань дерев'яних настінних інсталяцій – прикрашати внутрішні інтер'єри та інші простори. Окрім декоративної цінності, дерев'яні настінні інсталяції мають і більш практичне застосування, наприклад, як звукоізоляційний матеріал або як місце для зберігання різних предметів (книг, рамок для фотографій).

Існують різні способи створення дерев'яних настінних інсталяцій. Один з найпоширеніших – використання різних елементів з деревини, наприклад, дерев'яних дощок або брусків. Ці елементи можна приклеїти або прикріпити до стіни за допомогою кріплень, таких як шурупи або кліпси.

Важливо також пам'ятати, що настінні прикраси з деревини можуть мати різне значення. Крім того, що вони просто створюють декоративний,

естетичний вигляд, вони можуть відображати певну тему, ідею або концепцію, або передавати проблеми, з якими стикається сучасне суспільство.

У сучасному світі, де все частіше звертають увагу на екологічну та природну складову у дизайні та архітектурі, настінні інсталяції з деревини є одним із найбільш актуальних та перспективних напрямів. Одним із зразків такого виду мистецтва є настінна інсталяція з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі». Ця робота може стати відмінним прикладом синергії мистецтва, дизайну та скульптури.

Видатний український поет, письменник та громадський діяч, який своїми творами здатен збуджувати емоції та зацікавленість читачів, змушуючи їх задуматися над актуальними проблемами сучасного суспільства – Іван Якович Франко.

Іван Франко народився 27 серпня 1856 р. у селі Нагуєвичі Дрогобицького повіту в Східній Галичині (тепер Львівська область) у родині коваля Якова Франка та Марії Кульчицької Франко. Протягом 1862 – 1864 рр. він навчається в початковій школі вс. Ясениця Сільна, у 1864 – 1867 рр. – у школі при василіанському монастирі в Дрогобичі. Батькова смерть у 1865р. була для Івана непоправною втратою [8].

У 1867 – 1875 рр. він навчається у Дрогобицькій гімназії. У гімназії Франко починає писати власні твори. Перший його вірш називався «Великдень» і був присвячений пам'яті батька, який помер у Великодню ніч.

У 1872 р. померла його мати. У багатьох оповіданнях («Грицева шкільна наука», «Олівець», «У столярні») художньо передано окремі моменти з цієї пори життя І. Франка. Навчаючись у гімназії, Франко виявив феноменальні здібності: міг майже дослівно повторити інформацію, яка подавалася вчителями на заняттях, глибоко засвоював зміст прочитаних книжок. Читав дуже багато: твори європейських класиків, культурологічні, історіософські праці, популярні книжки на природничі теми [8].

У 1878 р. поета вперше заарештували. Франкові інкримінують соціалістичну агітацію і пропаганду. Із його спогадів: «Дев'ять місяців,

пробутих в тюрмі, були для Мене тортурою. Мене трактовано як звичайного злодія, посаджено між самих злодіїв і волоцюг. А що вікно задля задухи мусило бути день і ніч отворене і до дверей продувало, то я щодня будився, маючи на голові повно снігу, навіяного з вікна». Проте в тюремній камері він написав нищівну сатиру «Сморгонська академія», епіграми на реакційних москвофільських лідерів – Богдана Дідицького, Венедикта Площанського. 1885 року відбулася перша поїздка Івана Франка до Києва. Він знайомиться з Ольгою Хоружинською і 1886 р. одружується з нею. У 1887 р. Франко створює поетичну збірку «З вершин і низин», яку присвятив О. Хоружинській. Два роки потому поета заарештовують втретє, ув'язнюють на два місяці за зв'язок з групою київських студентів, що прибули до Галичини. Орієнтуючись на принципи ідеального реалізму в поезії, Франко знаходить відповідні образи для зображення поступу людства на шляху до Ідеалу «нового життя». Такими образами, які несуть певне культурницьке значення помістив до поетичної збірки «З вершин і низин» [8].

У своїй діяльності Франко не обмежувався лише літературою – він був активним учасником громадського життя свого часу, засновником громадсько-політичних організацій, учасником національно-визвольної боротьби, видавцем газети «Дзвін» та автором численних статей та політичних публікацій. Вірші Івана Франка, зокрема «Каменярі», є надзвичайно важливими для української літератури та культури загалом. Вони не тільки відображають історичні події та культурні цінності України, але і мають великий вплив на формування національної свідомості та ідентичності. Саме в газеті «Дзвін» вперше було опубліковано вірш «Каменярі» у 1878 році [10]:

Я бачив дивний сон. Немов передо мною
 Безмірна, та пуста, і дика площина
 І я, прикований ланцем залізним, стою
 Під височенною гранітною скалою,
 А далі тисячі таких самих, як я.
 У кожного чоло життя і жаль порили,

І в оці кожного горить любові жар,
І руки в кожного ланці, мов гадь, обвили,
І плечі кожного додолу ся схилили,
Бо давить всіх один страшний якийсь тягар.
У кожного в руках тяжкий залізний молот,
І голос нам згори, як грім, гримить:
«Лупайте сю скалу! Нехай ні жар, ні холод
Не спинить вас! Зносить і труд, і спрагу, й голод.
Бо вам призначено скалу сесю розбить».
І всі ми, як один, підняли вгору руки,
І тисяч молотів о камінь загуло,
І в тисячні боки розприскалися штуки
Та відривки скали; ми з силою розпуки
Раз по раз гримали о кам'яне чоло.
Мов водопаду рев, мов битви гук кривавий.
Так наші молоти гриміли раз у раз;
І п'ядь за п'ядею ми місця здобували;
Хоч не одного там калічили ті скали,
Ми далі йшли, ніщо не спинювало нас.
І кождий з нас те знав, що слави нам не буде,
Ні пам'яті в людей за сей кривавий труд,
Що аж тоді підуть по сій дорозі люди,
Як ми проб'єм її та вирівняєм всюди,
Як наші кості тут під нею зогниють...
Та слави людської зовсім ми не бажали,
Бо не герої ми і не богатирі.
Ні, ми невольники, хоч добровільно взяли
На себе пута. Ми рабами волі стали:
На шляху поступу ми лиш каменярі.
І всі ми вірили, що своїми руками

Розіб'ємо скалу, роздробимо граніт,
 Що кров'ю власною і власними кістками
 Твердий змуруємо гостинець і за нами
 Прийде нове життя, добро нове у світ.
 І знали ми, що там далеко десь у світі,
 Який ми кинули для праці, поту й пут,
 За нами сльози ллють мами, жінки і діти,
 Що други й недруги, гнівнії та сердиті,
 І нас, і намір наш, і діло те кленуть.
 Ми знали се, і в нас не раз душа боліла,
 І серце рвалося, і груди жаль стискав;
 Та сльози, ані жаль, ні біль пекучий тіла,
 Ані прокляття нас не відтягли від діла,
 І молота ніхто із рук не випускав.
 Отак ми всі йдемо, в одну громаду скуті
 Святою думкою, а молоти в руках.
 Нехай прокляті ми і світом позабуті!
 Ми ломимо скалу, рівняєм правді путі,
 І щастя всіх прийде по наших аж кістках.

Вірш «Каменярі» Івана Франка – це пам'ятний твір української літератури, що присвячений боротьбі за свободу та незалежність України. Він входить до канону української культури та є одним з символів національного відродження.

Вірш відображає почуття національної гордості та самовизначення українського народу. Головними героями твору є каменярі – працівники, що виконують найважчу роботу, але завжди готові боротися за свої права та свободу.

У вірші Франко використовує образи каменярів, каменю та гори, щоб символізувати національну боротьбу та визначні події в історії України.

Камінь – це символ незламності та міцності, а гора – мета, до якої потрібно йти незалежно від труднощів [9].

У вірші Франко висловлює переконання, що важка праця та постійні зусилля народу допоможуть досягти свободи та незалежності. Крім того, він підкреслює важливість об'єднання та солідарності українського народу в боротьбі за свої права.

У поемі Іван Франко творчо висловлює свою віру в те, що наполеглива праця і постійна боротьба за справу принесуть нашому народові свободу і незалежність. Він також наголошує на важливості об'єднання всієї громади у боротьбі за свою свободу та великих жертв заради майбутніх поколінь [9].

Сьогодні, коли Україна знову переживає труднощі війни на своїй території, вірш «Каменярі» набуває особливого сенсу. Він нагадує нам про важливість переможної боротьби всього суспільства та необхідність об'єднання всіх українців для досягнення головної мети.

Концепція інсталяції як витвору мистецтва полягає в тому, що шлях до свободи можна знайти лише через надзвичайні зусилля в боротьбі за справедливість. Описуючи труднощі, з якими стикаються каменярі в процесі досягнення своєї мети, Іван Франко звертається до представників українського народу, в тому числі і до себе, щоденна праця котрих прокладали шлях до вільної нації. Образ каменярів, які невтомно працюють, піднімаючи важке каміння, він пов'язує з ідеєю про те, що національну незалежність можна здобути лише важкою працею та самопожертвою.

У вірші «Каменярі» є важливі символи, які ще більше підкреслюють концепцію нашої роботи. Наприклад, кам'яна гора в поемі визнається символом нездоланих перешкод на шляху до національної незалежності, яку можна досягти лише шляхом подолання багатьох перешкод і труднощів.

Важливо зазначити, що ідеї «Каменярів» актуальні й сьогодні. Український народ повинен знову зіткнутися і подолати труднощі та перешкоди на шляху до незалежності.

Символіка «каменярів, що б'ють каміння», яку ми собі уявляємо, часто асоціюється з воїнами, що борються за свободу і незалежність своєї країни. Ця метафора часто використовується, щоб підкреслити силу, витривалість, мужність і відвагу українських воїнів, які захищали свою країну від агресії і неймовірними зусиллями прокладали шлях до перемоги. Говорячи сучасною мовою, каменярі, що розбивають скелю, символізують силу та рішучість українських воїнів, які, незважаючи на всі труднощі та перешкоди, до кінця борються за свою країну, звільняючи її від кайданів ворога, бо « вам призначено скалу сесю розбить».

І ми, українці ХХІ століття, бачимо в цих словах необхідність єдності всієї нації, страшного тягаря, який лягає на кожного, щоб разом з воїнами «скалу сесю розбить» і досягти спільної мети українців – перемоги над ворогом.

Символ скелі має дуже глибоке метафоричне значення: висока гранітна скеля – це знак обману і рабства. Щоб вирватися з рабства, кожен повинен розірвати кайдани за будь-яку ціну. І сильне прагнення до свободи стає їхньою суперсилою, яка допомагає їм подолати всі труднощі на шляху до важливої мети. Багато з воїнів були вбиті або поранені, але ніщо не могло зупинити їх на шляху до обраної мети – свободи. Можливо, ніхто не знав їхніх імен, але всі усвідомлювали, що те, що вони зробили, допоможе прокласти шлях до нового життя іншому поколінню.

Вірш «Каменярі» Івана Франка є досить символічним і має глибокий зміст, який може бути пов'язаний з багатьма аспектами життя і боротьби. Українські воїни, які борються за свободу своєї країни, можуть ідентифікуватися з багатьма ідеями, які виражені в цьому вірші.

Зокрема, у вірші говориться про те, що каменярі змагаються надмірними потугами, але вони не вміють створювати душі. Це можна сприймати як алегорію до військової боротьби, де воїни зіткнулися зі складними випробуваннями та перешкодами, але вони не втрачають свого духу і бажання

перемогти. Вірш «Каменярі» Івана Франка містить у собі порівняння з українськими воїнами:

1) Сила і витривалість. Силу і витривалість каменярів у цьому вірші можна порівняти з силою і витривалістю українських воїнів, які, незважаючи на важкі умови і втому, роблять свою справу і борються з ворогом.

2) Воля і наполегливість. У вірші також згадується, що каменярі мають волю і наполегливість, щоб подолати будь-яке завдання, незважаючи на труднощі. Це порівняння можна застосувати до українських воїнів, які мали волю і наполегливість, щоб перемогти у війні та забезпечити мир і свободу у своїй країні.

3) Патріотизм. Український солдат, як і герої поеми «Каменярі», демонструє великий патріотизм, борючись за свою країну і захищаючи її від ворогів.

4) Солідарність і колективізм. У вірші «Каменярі» герої працюють разом, щоб підкорювати скелі та разом вирішувати проблеми. Українські солдати також співпрацюють як частина армії, допомагаючи та захищаючи один одного.

5) Майстерність. Поезія також описує каменярів як вправних майстрів з винятковими технічними навичками. Це порівняння можна застосувати і до українських солдатів, які є висококваліфікованими у військовій тактиці та стратегії.

6) Мужність і відвага. У своїй поемі «Каменярі» Іван Франко описує каменярів, які виконують небезпечну роботу, витримують важкі фізичні умови і ризикують своїм життям. Українські солдати також проявляють мужність і відвагу, ризикуючи життям, щоб захистити свою країну від зовнішніх загроз.

7) Важка праця. У вірші Франка описується важка праця каменярів, які роблять все можливе, щоб забезпечити собі та своїм родинам прожиття. Українські військові віддають своє життя, щоб захистити свою країну і забезпечити безпеку своїм рідним та народу, що живуть в Україні.

8) Мрії та сподівання. Каменярі мріють про краще життя, де їхні труди будуть оцінені та вони зможуть насолоджуватися життям. Українські військові також мріють про краще майбутнє для своєї країни та своїх родин, де мир і безпека будуть нормою життя.

Кам'яна гора, над якою працюють каменярі, втілює у собі важкі перешкоди та труднощі, які український народ повинен перебороти, щоб досягти своєї мети. Черепи нагадують українцям про значення своєї історії та культури; спонукають до того, щоб пам'ятати про жертви та зусилля наших предків, які воювали за нашу свободу та незалежність, також надихають до дії та підтримують бажання боротися за свої права та ідеали.

Чорну гранітну скелю можна розуміти як символ боротьби та перешкоду у вигляді радянської влади, яку потрібно подолати, щоб досягти свободи. Цитата з вірша «Лупайте сю скалу» показує, що той, хто хоче досягти свободи, повинен зробити все можливе, щоб подолати перешкоди та корона, що знаходиться у верхній частині, впаде. Корона символізує кінець російської імперії.

Концепція поеми полягає в тому, що незалежність і свобода можуть бути досягнуті лише завдяки надзвичайним зусиллям українців. У своєму вірші «Каменярі» Франко описує надзвичайні зусилля українських каменярів, які розбивають каміння і прокладають шлях до свободи. Інсталяція втілює цю концепцію, відображаючи труднощі, які доводиться долати українцям задля досягнення своїх цілей. Концепція виробу є надзвичайно актуальною в сучасних реаліях, особливо для українського народу, який переживає складний період в своїй історії. Війна на Сході України, повномасштабна війна та окупація Криму є перешкодами на шляху до свободи, але український народ продовжує боротися за свої права та свободу.

2.2 Композиційна характеристика та естетична оцінка настінної інсталяції з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі»

Художній твір – це об’єкт естетичної цінності, матеріальний продукт художньої, свідомої діяльності людини.

Декоративно-ужиткові твори мистецтва мають свої особливості композиційних законів, які утворюють певну систему і мають чітку ієрархічну підпорядкованість:

- загально-художні закони композиції (закони цілісності, закони традиції, закони тектоніки);
- композиційні закономірності, що забезпечують цілісність внутрішньої структури твору;
- засоби виразності (композиційні центри, симетрія-асиметрія, статика-динаміка, пропорційність);
- взаємозв’язок компонентів один з одним або з виробом в цілому;
- орнаментальні та смислові знаки – символи (коло, квадрат, хрест, тощо);
- кольорові характеристики.

Основою будь-якого твору мистецтва є композиція.

У декоративно-ужитковому мистецтві під композицією розуміють високоорганізовані форми. Такі форми є цілісними, всі елементи взаємопов’язані, врівноважені, однорідні за характером і пропорційні, а разом вони дають образну інформацію про виріб. Робота над формою – це робота над змістом і навпаки. В результаті виходить єдине ціле.

Мета композиції – знайти гармонію і створити досконалий продукт.

Композиція у творі мистецтва, незалежно від його виду, організовує і пов’язує всі частини твору в єдине ціле.

Кожен твір мистецтва (кожна композиція) складається з певних компонентів і завжди має певну форму, фактуру і колір, які також входять в поняття композиційних елементів.

Кожен твір декоративного мистецтва має свою специфічну форму.

Форми та їх характеристики.

Одним з основних інструментів аналізу системи закономірностей, що лежать в основі формальної композиції, є форма. Вона виникає з точок, які, рухаючись, утворюють лінії. Перетини ліній утворюють точки площин, а перетини площин утворюють об'ємні форми. Тут важливо зазначити, що форма є більш змістовним і всеосяжним поняттям, ніж точка. Якщо точка – це плаский елемент, то форма вже має тривимірний характер. Тому форма в композиції може бути представлена лінією (одновимірність), поверхнею (двовимірність) або об'ємом (тривимірність).

Кожна форма має певні фізичні характеристики, які визначають емоційний вплив, який вона справляє на глядача. Цей вплив відбувається на рівні асоціативного та інтуїтивного сприйняття, а також на рівні пам'яті, пригадування тощо.

З точки зору художнього образу, форма не може існувати без своєї композиції, розміру, кольору, тону і фактури. Коли форми взаємодіють у композиції твору, якість фізичних характеристик безпосередньо впливає на баланс і цілісність композиції.

Про композицію можна судити за її периметром, тобто довжиною контурів, замкнутих людиною. Важливе значення для сприйняття має градусна величина кута перегину контуру. Так, прямокутні квадрати виражають спокій і рівновагу, тоді як трикутники є більш рухливими формами.

Виконана нами настінна інсталяція складається з корони, гори, черепів, шрифтової композиції, цеглинок та мають тривимірну форму. Розмір інсталяції 1300 мм x 700 мм. Спроектвана нами настінна інсталяція

відноситься до новаторського твору. Усі частини інсталяції підпорядковані до шрифтової композиції.

Всі структурні елементи форми об'єднуються за певними закономірностями (принципами). Ці закономірності слугують засобом гармонізації форми.

До них відносяться:

- симетрія та асиметрія;
- статика і динаміка;
- подібність, тотожність;
- контраст, нюанс;
- метричність і ритмічність;
- масштаб і масштабність.

Засоби гармонізації форм обраних об'єктів.

Симетрія (грец. *symmetria* – гармонія, розмірність) – це фіксоване розташування частин художнього твору. Розрізняють три види симетрії: дзеркальну, осьову (центральною) і гвинтову (кутову). Симетрія характеризується станом композиційної рівноваги і вносить у твір порядок, завершеність і цілісність. Симетрія властива статичним формам.

Статичні форми характеризуються рівновагою, стабільністю та нерухомістю. Емоційне враження – спокій.

Динамічні форми характеризуються візуальним рухом, ритмом, ростом і розвитком. Емоційне враження – рух.

Подібність – використання в композиції елементів певного геометричного розташування, які повторюються і розвиваються в різних варіаціях.

Тотожність – абсолютна схожість.

Це стосується не тільки геометричного складу елементів структури форми, а й повторення ліній, поверхонь, фактур, кольорів та інших засобів гармонії (пропорції, міри, ритму тощо).

Контрасти характеризуються помітними відмінностями між однорідними об'єктами. Контраст може виражатися у формі, фактурі, кольорі, розмірі тощо:

- за формою: квадрат – коло; коло – трикутник тощо;
- за фактурою: гладке – шершаве; глянцеве – матове;
- за кольором: між ахроматичними кольорами (білий – чорний);
- між хроматичними кольорами (синій – жовтий);
- між хроматичними і ахроматичними кольорами (чорний – червоний);
- за розміром: великий – маленький, високий – низький;
- за масою: щільний – ажурний.

Контраст підкреслює виразність твору і активізує його сприйняття.

Нюанс – незначне зміщення, майже непомітний перехід.

Нюансовий зв'язок – це невелика, слабо виражена різниця між однорідностями. У нюансному композиційному відношенні подібність вже домінує над повторенням, і чим ближче вона наближається до тотожності, тим більше об'єкт творчості буде створювати у глядача враження спокою та цілісності.

Ритмічний повтор – це послідовне і закономірне чергування (збільшення або зменшення) всіх елементів. Повторення рівновіддалених елементів утворюється за рахунок зростання елементів при збереженні рівних інтервалів, а також рівномірного зростання або зменшення елементів при радіальному розташуванні. Метричність (простий ритмічний ряд) характеризується почерговим повторенням однакових елементів з однаковими інтервалами.

Ритмічність (складний ритмічний ряд) характеризується чергуванням різних елементів та інтервалів між ними у вираженій формі збільшення або зменшення.

Пропорції визначають співвідношення окремих частин або елементів форми між собою. Пропорції будь-якого предмета чи виробу, що складає середовище людини, повинні бути пропорційними людському тілу та його

зоровому сприйняттю. Масштаб – це характеристика твору мистецтва, що відповідає масштабу середовища проживання людини.

Масштаб – це композиційний засіб, який виражає пропорційне співвідношення між світом предметів, що оточують людину, і розмірами самої людини. За законами природи, вся флора і фауна мають пропорційний масштаб. Наприклад, розмір і форма стовбура дерева, стебла квітки або крила птаха відповідає його структурній побудові, забезпечуючи міцність, стійкість і функціональне призначення. Так само правильний масштаб і пропорції виробу повинні відповідати певному зразку.

Масштаб – розміри виробу, про який йде мова, повинні відповідати масштабу навколишнього середовища людини.

Всі зазначені вище засоби забезпечують естетичну виразність будь-якого витвору мистецтва.

Колірна гама – це низка гармонійних відтінків кольорів, що використовуються для створення твору мистецтва. Розрізняють теплу, холодну та змішану кольорову гаму.

Вибір колірної гами – дуже відповідальне завдання. Поєднання кольорів у візуальному мистецтві завжди було важливим завданням. Тому завжди потрібно виважено і з розумінням обирати колірну гаму художнього твору.

Колірна гамма повинна передавати ідею твору. Вибір кольорової гами починається з визначення того, що намагається виразити автор за допомогою кольорів.

Естетична оцінка будь якого твору визначається за наступними показниками:

Відповідність закону традиції: канонічність; традиційність; новизна (новаторство).

Художній виріб буде відноситися до канонічного у тому разі, коли під час його виконання художник дотримувався певних загально-прийнятих встановлених і затверджених канонів, які не можна порушувати; прикладом канонічних творів є ікони та церковне вбрання. Канонічний (грец.) –

незмінний (консервативний), не підлягаючий перегляду, що слугує нормативним зразком.

Традиційним художній твір (виріб) можна вважати тоді, коли дотримано традиційних способів його виготовлення; зберігається культурна традиція певного народу чи етносу в його основних елементах: формі, декорі, символіці, кольоровій гамі тощо, притаманних лише цьому народові, тому є впізнаним серед інших, стосується творів національної культури, наприклад: гуцульські килими, полтавські рушники, петриківський розпис, геометричне різьблення тощо.

Традиція (лат. *traditio* – передача) – це елементи культури, пов'язані з витоками, що передаються від покоління до покоління і зберігаються протягом тривалого часу. Традиції тією чи іншою мірою, в тих чи інших формах присутні у будь-якому суспільстві і практично в усіх сферах культури.

Новизна (новаторство) художнього твору (виробу) визначається у відсутності дотримання канонів чи традицій у його створенні, а також внесення автором нових незвичних прийомів виконання у ту чи іншу традиційну техніку чи вид декоративно ужиткового мистецтва.

Виконаний художній твір – настінна інсталяція з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі» є авторською, тож відповідає критерію новаторського твору.

Відповідність закону цілісності – відчуття гармонійності виконаного художнього твору, де нічого не хочеться ні додати ні відняти не порушивши гармонійного (цілісного) відчуття.

Виконана настінна інсталяція несе відчуття гармонійності та відповідає закону цілісності.

Супідрядність – усі частини композиції художнього твору підпорядковані найбільш активній її частині, яка виступає в якості композиційного центру і є найбільш виразним елементом композиції .

Композиційним центром в композиції інсталяції виступає сама «скала» якій і підпорядковані всі інші елементи композиції.

Композиційні закономірності пов'язують усі структурні елементи художнього твору в єдине ціле. Їх відносять до засобів організації композиції, а саме: симетрія – асиметрія, статика – динаміка, контраст, нюанс, тотожність, ритміка – метрика тощо.

Симетрія, асиметрія у художньому творі виявляється в однаковості (або в не однаковості) частин (елементів) композиції відносно певних осей її поділу. Розрізняють дзеркальну – де одна вісь; осьову – де множинність осей розташованих центрично; гвинтову – де однакові елементи розташовуються по умовним лініям спіралі; асиметрія передбачає нерівність частин композиції, що порушує її статичність і рівновагу.

У виконаній інсталяції не має повної симетрії, її композицію можна віднести до умовної, де рівновага досягається кольоровими елементами на поверхні «скали». Дзеркальна симетрія присутня в короні, що символізує російський імперіалізм та людських черепак, що символізують героїв, які поклали свої життя щоб розбити «сю скалу» у боротьбі за свободу.

На перший погляд інсталяція виглядає монументальною, статичною та непорушною. Динаміки їй надають нерівнозначні (великі і маленькі) написи й діагональне розташування цеглин та черепів по низу композиції.

Метричність та ритмічність передбачає певне чергування елементів композиції, де чергування однакових елементів (мотивів) з однаковим інтервалом називають метром і відносять до простих ритмів; ритмічність (складний ритмічний ряд) – чергування різних елементів з різними інтервалами, наприклад з наростанням інтервалів, збільшенням або зменшенням мотивів тощо.

У виконаній інсталяції присутня певна ритмічність від більшого до меншого і навпаки, у написах цього художнього твору, що вносить певну динаміку і візуальний ритм.

Контраст, нюанс, тотожність в композиції художнього твору (виробу) – можуть проявлятися у формі, кольорі, фактурі тощо:

– контраст – це різка відмінність: кругле – квадратне; витягнуте – приземисте; чорне – біле; матове – блискуче;

– нюанс – це незначна відмінність, слабо виражені розбіжності, наприклад: синє – блакитне; перехід споріднених кольорів один в одній тощо;

– тотожність – повне співпадіння форм, кольору, фактури; визначає повну подібність однорідних елементів.

Контраст у виконаній композиції присутній у різкій відмінності кольорів білого і чорного (світлотний контраст) й також ахроматичних кольорів (чорного і білого) до хроматичного (червоного).

Нюанс присутній у шрифтах, де виражені незначні розбіжності у їх розмірі.

Тотожність присутня в цеглинках, повне співпадіння кольору, фактури та текстури, а також у стилізованих людських черепах.

Подібність визначає повторювання однієї форми або мотиву в одній загальній структурі художнього твору.

Подібність присутня у написах і шрифті.

Пропорційність виражена у співвідношенні окремих елементів композиції художнього твору між собою і в цілому до виробу.

Виконана інсталяція пропорційна у співвідношенні окремих елементів композиції між собою і в цілому до виробу.

Кольорове рішення досягається інтенсивністю тональної проробки композиційних елементів художнього твору й визначається рівнем світлоти та насиченості фарб, що створюють загальний колорит твору (ясний, приглушений, теплий, холодний, ахроматичний, монохроматичний).

Кольорове рішення виконаної інсталяції є доцільним з точки зору передачі ідеї твору, де скала має чорний колір, що є символом імперського зла увінчаного короною, а червоний шрифт – це пролита кров і страждання, яке приносить це зло; білий колір черепів вносить ще більшу напругу, що створюється контрастом білого і чорного.

Декоративні елементи в композиції художнього твору призначенні для його оздоблення й надання більшої виразності і декоративності. Такими декоративними елементами в інсталяції виступають написи різних розмірів.

2.3 Характеристика матеріалів та калькуляція витрат щодо настінної інсталяції з деревини

Деревина – одна з найважливіших сировинних матеріалів, які коли-небудь використовувало людство. З давніх пір вона залишається головною дійовою особою багатьох важливих процесів у нашому суспільстві. Сьогодні її використовують у найрізноманітніших процесах, зокрема у виробництві будівельних матеріалів, меблів, взуття, столярних виробів, теслярських виробів та палива. Існують різні види деревини з різними властивостями. Залежно від властивостей, кожна порода деревини має певне застосування.

Сосна має високу міцність і смолистість, її часто обробляють ріжучими інструментами. Сосна – м'яка порода з теплим жовтуватим кольором і хаотично розташованими сучками, які роблять її дуже декоративною (див. рис. 2.31, а). Сосна є доступною і досить поширеною деревиною для виготовлення меблів (ліжок, полиць, шаф), дверей, перил і сходів, але механічні пошкодження можуть спричинити появу вм'ятин на поверхні [26; 27].

а

б

Рисунок 2.3.1 – Приклади текстури: а) сосни; б) липи

Липа легко і добре ріжеться в усіх напрямках. Це легка, м'яка деревина, прошарувата (див. рис. 2.3.1., б). Коли мова йде про створення предметів інтер'єру і прикрасити їх різьбленням, кращого матеріалу годі й шукати. Липа – незамінний матеріал для різьблення. Звичайно, меблі з липи не витримують великих навантажень і її властивості знижуються. Найкраще використання липи – це додаткові меблі, кухонне начиння та декоративні елементи. Також, якщо продукти зберігати в липових ємностях, їх якість може зберігатися тривалий час.

Фанера – це шаруватий матеріал, що складається з лушеного шпону, скріпленого між собою клеєм, зазвичай у поєднанні з іншими матеріалами (див. рис. 2.3.2).

У листах фанери розрізняють зовнішній (лицьовий і зворотний) і внутрішній шари шпону, які відрізняються за якістю, а іноді і за породою деревини. Класифікація фанери ґрунтується на низці структурних і технічних характеристик, які визначають експлуатаційні властивості кожного типу фанери [28].

Рисунок 2.3.2 – Фотоілюстрація зображення фанери [28]

Розрахунок вартості витрат на матеріали для виготовлення настінної інсталяції за мотивами твору Івана Франка «Каменярі» подано у таблиці 2.3.1.

Таблиця 2.3.1 – Калькуляція витрат для виготовлення настінної інсталяції

№ з/п	Назва матеріалу	Ціна за одиницю, грн	Потрібна кількість	Вартість, грн
1	2	3	4	5
1	Фарба акрилова 400 мл червоного кольору	237,00	270 мл	160,00
2	Фарба акрилова 75 мл білого кольору	80,00	20 мл	22,00
3	Шліфувальні стрічки різного абразивного зерна	11,50	3 шт	34,50
4	Фанера українська	1044,00	700мм x500мм 4шт	1044,00
5	Дошка сосни	455,00	2500мм x400мм x45мм	455,00
6	Фарба каучукова 1.1л чорного кольору	155,00	170 мл	25,00
7	Будівельна гвинт для закріплення корони	7,50	1 шт	7,50
8	Дошка липи	273,00	1000мм x400мм x25мм	273,00
9	Роздрукування ескізу	60,00	1шт	60,00
10	Клей для деревини	253,00	70 мл	72,00
11	Клей універсальний	20,00	3 шт	60,00
Всього:				2213,00

Отже, вартість матеріалів, витрачених на виконання настінної інсталяції становить 2213,00 грн.

Складність виконання і майстерність роботи оцінюється автором у 1500 грн., тож разом сума становить 3713 грн. – теж округлимо до цілого числа. Таким чином, вартість роботи, в загальному, складатиме $\approx 3\ 750$ грн.

2.4 Технологічна послідовність виконання настінної інсталяції з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі»

Виготовлення настінної інсталяції потребуватиме виконання певних дій у відповідній послідовності. Насамперед потрібно визначитись з розмірами роботи та роздрукувати ескіз майбутнього виробу у натуральній величині на білому папері. Наступним кроком є підбір та розпуск деревини. Нами було обрано для гори дошку сосни. Її розпустили на менші частини та виконано фугування на фугувальному верстаті для подальшого склеювання частин між собою клеєм для деревини. Після висихання було здійснено вирізання контуру гори за попереднім ескізом за допомогою електричного лобзика та електричної дискової пили.

Наступним кроком було нанесення малюнку на основу гори та розпочато фрезерування погружним фрезером для зображення плановості гори. Ніші для черепів виконано кромковим фрезером. А також виконано кромкування деяких кутів гори.

Після чого виконано шпаклювання шпаклівкою для деревини. Далі було виконано шліфування основи гори за допомогою шліфувальної дискової машинки різного абразивного зерна. Покрито лаком для дерева, щоб захистити основу від дефектів та інших зовнішніх факторів. Після чого знову зашліфовано шліфувальною дисковою машинкою. В місцях де машинка не шліфувала виконано ручне шліфування стрічками з різним абразивним зерном. Після шліфування виконано фарбування основи гори в чорний колір.

Було вирізано основи для черепів, ніжок для токарного верстату та виконано склейку між ними. Після висихання на токарному верстаті виточено основи черепів та нанесено розмітку очей, вилиць, носа тощо. Далі вирізьблено напівкруглими стамесками очі, вилиці, ніс тощо. Виконано шліфування черепів такими шліфувальними стрічками з такими розмірами абразивного зерна: P60, P80, P100, P120. Наступним кроком виконано шліфування та полаковано двічі водно-дисперсним акриловим лаком. Після висихання пошліфовано шліфувальною стрічкою P1000 розміром абразивного зерна.

Виконано склейку з липи для основи корони. Виточено форму корони, полаковано та зашліфовано. Прорізи виконані ручною пилою та зашліфовані за допомогою шліфувальних стрічок; виточено сферу з підніжжям для верхівки корони. Полаковано середню частину корони.

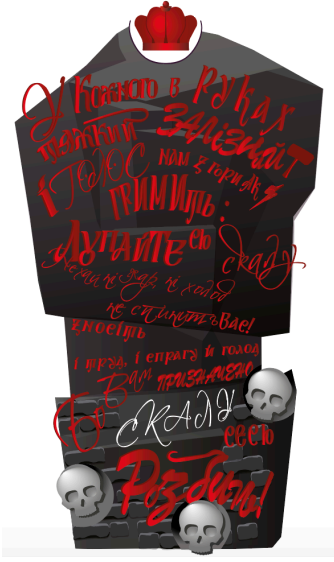
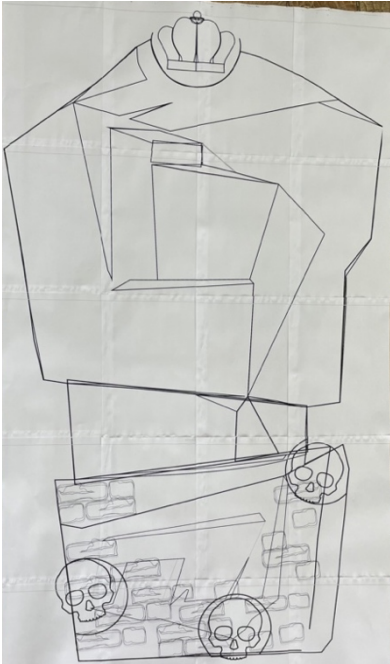
З залишків деревини від гори виконано довгі панелі. Панелі шліфувались за допомогою шліфувальної машинки та шліфувальних стрічок різного абразиву. Наступним кроком було вирізання на торцювальній пилі цеглинок різної ширини. Далі виконано скруглення кутів цеглинок за допомогою напівкруглої стамески та шліфування. Виконано тонування каштановою морілкою цеглинок та лакування водно-дисперсним лаком.

Виконано в графічному редакторі шрифт для подальшого лазерного випилювання; зібрано всі букви та пофарбовано в червоний колір. Викладка всієї шрифтової композиції для перевірки наявності всіх літер.

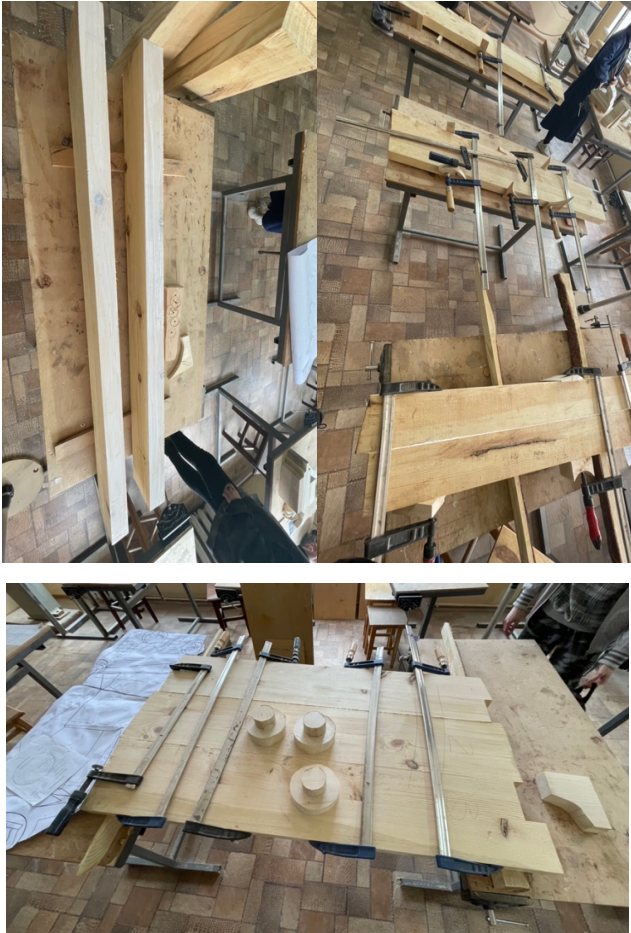
Наступним кроком виконано викладку всіх деталей: шрифта, черепів, корони та цеглинок. Після чого виконано склейку на універсальний клей всіх частин в одне ціле

Технологічну послідовність виконання твору подано у таблиці 2.4.1.

Таблиця 2.4.1 – Технологічна послідовність виконання твору

№ з/п	Графічне зображення	Технічні умови виконання
1	2	3
1		Пошук ідеї. Проробка проекту для майбутнього твору.
2		Масштабування ескізу та перенесення на папір відповідного формату.

Продовження таблиці 2.4.1

1	2	3
3		<p>Гора</p> <p>Підбір, розпуск та фугування деревини</p>
4		<p>Склейка деревини відповідно до масштабованого ескізу</p>

Продовження таблиці 2.4.1

1	2	3
5		Вирізання контуру гори за попереднім ескізом
6		Нанесення малюнку та фрезерування гори

Продовження таблиці 2.4.1

1	2	3
7	 A photograph showing two pieces of light-colored wood armor, possibly a chest plate and a skirt piece, with several brown spots of glue or resin applied to their surfaces. The pieces have various cutouts and shapes.	<p>Шпаклювання отворів в скелі. Шліфування за допомогою шліфувальної дискової машинки.</p>
8	 Two side-by-side photographs of the same wooden armor pieces. The left image shows the pieces with some glue spots, while the right image shows them after being sanded, with a smoother finish and no visible glue spots.	<p>Покриття лаком для підняття ворсу та ще раз пошліфовано скелю.</p>
9	 A photograph showing the wooden armor pieces now painted a solid black color. The pieces are laid out on a red surface, and the black paint covers the entire surface of the wood.	<p>Фарбування гори в два шари чорного кольору.</p>

Продовження таблиці 2.4.1

1	2	3
10		<p>Черепи</p> <p>Вирізання основ для черепів, ніжок для токарного верстату та виконано склейку.</p>
11		<p>На токарному верстаті виточено основи черепів та нанесено розмітку очей, вилиць, носа тощо</p>

Продовження таблиці 2.4.1

1	2	3
12		<p>Вирізьблено напівкруглими стамесками очі, вилиці, ніс тощо. Виконано шліфування черепів такими шліфувальними стрічками з такими розмірами абразивного зерна: Р60, Р80, Р100, Р120. Після шліфування полаковано двічі водно-дисперсним акриловим лаком. Після висихання пошліфовано шліфувальною стрічкою Р1000 розміром абразивного зерна.</p>
13		<p>Корона Виконано склейку з липи. Виточено форму корони, полаковано та зашліфовано . Прорізи виконані ручною пилою та зашліфовані за допомогою шліфувальних стрічок.</p>

Продовження таблиці 2.4.1

1	2	3
		
14		<p>Заклеєння за допомогою малярного скотчу ту частину, що не фарбується.</p> <p>Виконано фарбування в червоний колір.</p>

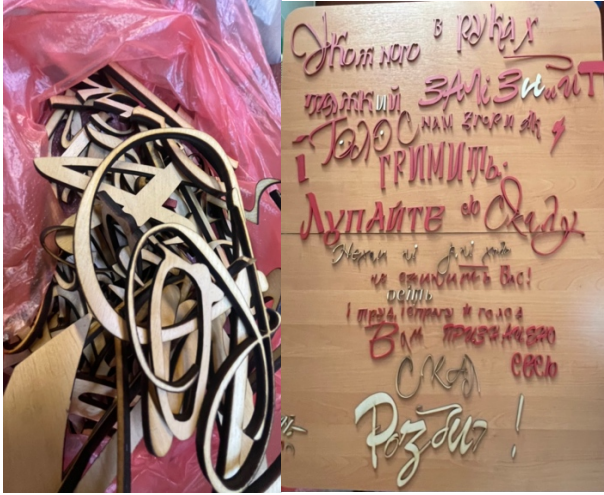

Продовження таблиці 2.4.1

1	2	3
15		<p>Виточено сферу з підніжжям для верхівки корони. Полаковано середню частину корони.</p>
16		<p>Цеглинки З залишків деревини від гори виконано довгі панелі. Панелі шліфувались за допомогою шліфувально машинки та шліфувальних стрічок різного абразиву. Наступним кроком було вирізання на торцювальній пилі цеглинок різної ширини. Далі виконано скруглення кутів цеглинок за допомогою напівкруглої стамески та шліфування.</p>

Продовження таблиці 2.4.1

1	2	3
17		<p>Виконано тонування каштановою морілкою цеглинок та лакування водно-дисперсним лаком.</p>
18		<p>Шрифт Виконано в графічному редакторі шрифт для подальшого лазерного випилювання.</p>
19		<p>Процес лазерного випилювання.</p>

Кінець таблиці 2.4.1

1	2	3
20		<p>Збирання всіх букв та фарбування в червоний колір. Викладка всієї шрифтової композиції для перевірки чи всі букви .</p>
21		<p>Виконано викладку всіх деталей: шрифта, черепів, корони та цеглинок. Після чого виконано склейку на універсальний клей всіх частин в одне ціле.</p>
22		<p>Готовий виріб.</p>

Така детальна, поетапна характеристика послідовності виконання настінної інсталяція з деревини, що покроково описує її технологічний процес та дає уявлення про особливості технології її виготовлення. Важливим є й те, що дотримання визначених технологічних етапів дає можливість отримати якісний твір.

ВИСНОВКИ

Художня обробка деревини – найдавніший вид декоративно-ужиткового мистецтва. Вона характеризується широким розмаїттям функціонального призначення та способів оздоблення виробів. Деревина здавна була улюбленим будівельним матеріалом майстрів, а народні художні вироби ґрунтуються на глибоких знаннях механічних і декоративних властивостей деревних порід.

Загалом, художня обробка деревини була розвинена ще задовго до формування державності – Київської Русі. Відомо, що деревина широко використовувалося в будівництві міст, сіл, царських палаців і замків приблизно в першому тисячолітті нашої ери. Серед ремісничих професій були теслі, ложкарі та різьбярі. Техніки обробки деревини були дуже різноманітними, включаючи різьблення, гравіювання, розпис і випалювання. Різьблення, одна з найдавніших технік, використовувалася для виготовлення посуду, діжок, човнів та інших предметів побуту.

У ході виконання дипломного проєкту:

- досліджено історію розвитку художньої обробки деревини. Згідно з дослідженнями, витoki художньої обробки деревини сягають глибокої давнини. З часом, під впливом різних культур, технічні навички та художні засоби вираження стали більш складні у вигляді деталізованих композиційних творів;

- з'ясовано, що в художній обробці деревини одні технічні прийоми створюють цілісну форму предмета, інші мають лише декоративне спрямування. Під час дослідження було визначено технологічні особливості виконання творів з деревини, які впливають на якість готового твору та його естетичне сприйняття;

- обґрунтовано ідею та розкрито художньо-образний зміст теми настінної інсталяції за мотивами твору Івана Франка «Каменярі», що

дозволило створити важливий контекст , заснований на використанні мови форм та кольорів;

– на основі попереднього дослідження та ідеї проєкту була успішно виконана практична частина, яка включала створення декоративної композиції настінної інсталяції. Ця композиція була відображена на постері, що надало можливість презентувати технічні та естетичні аспекти твору;

– охарактеризовано композиційні особливості виконаної настінної інсталяції з деревини за мотивами твору Івана Франка «Каменярі» та надана естетична оцінка художнього твору. Настінна інсталяція є завершеним твором, що несе відчуття гармонійності та відповідає закону цілісності завдяки засобам гармонізації композиції;

– надано характеристику матеріалам, задіяним у втіленні художнього твору в матеріалі. Ретельно підібрані матеріали, що дозволило в результаті реалізувати художній задум. Визначено калькуляцію витрат на виготовлення настінної інсталяції для повноцінного підрахунку вартості художнього твору;

– описано технологічну послідовність виконання настінної інсталяції. Охарактеризовано технічні особливості на кожному етапі виконання твору. Чітке дотримання певних технічних операцій дозволяє створити вишуканий художній твір, що відображає творчий задум та рівень майстерності автора.

Таким чином, завдання поставлені на початку виконання дипломного проєкту виконані у повному обсязі, а мета досягнута.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Глушак Д.Д. Посібник з художньої обробки деревини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://shron1.chtyvo.org.ua> (дата звернення 18.04.2023).
2. Народне мистецтво. Художня обробка деревини: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://referat.co/ref/67682/read?p=6> (дата звернення 18.04.2023).
3. Художня обробка деревини: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/2412667/page:8/> (дата звернення 18.04.2023).
4. Художня обробка деревини в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://web.archive.org> (дата звернення 19.04.2023).
5. Історія художньої обробки деревини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://msn.khmnu.edu.ua> (дата звернення 17.04.2023).
6. Бехта П.А. Технологія деревинних композиційних матеріалів / П.А. Бехта. – К.: Основа, 2003. – 335 с.
7. Техніки художньої обробки деревини: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://konstdop.usoz.ua> (дата звернення 20.04.2023).
8. Франко Іван біографія: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://litgazeta.com.ua/biohrafija-korotko/franko-ivan-biografia/> (дата звернення 24.04.2023).
9. Аналіз вірша Івана Франка «Каменярі»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://virshi.com.ua/ivan-franko-kamenyari/> (дата звернення 24.04.2023).
10. Каменярі (вірш) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Каменярі_\(вірш\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Каменярі_(вірш)) (дата звернення 24.04.2023).
11. Ботюк О.Ф. Деревознавство: навчальний посібник. – Тернопіль: «Астон», 2002. – 100с.

12. Войтович І.Г. Основи технології виробів з деревини : підручник / І.Г. Войтович. – Львів: ТзОВ «Країна ангелів», 2010. – 305с.
13. Дячун З. Конструювання меблів. Столи, стільці, крісла, меблі для відпочинку / З.Дячун. – К.: КМА, 2011. – 484 с.
14. Кірик М.Д. Механічне оброблення деревини та деревних матеріалів: підручник для вищих навч. закл. / М.Д. Кірик; Національний лісотехнічний ун-т України. – Л. : КН, 2006. – 412 с.
15. Оршанський Л.В. Технологія деревообробного ремесла : навчальний посібник / Л.В. Оршанський, М.С. Курач, В.Ю. Цісарук, В.Є. Ясеницький; за загальною редакцією Л.В. Оршанського. – Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2012. – 500 с.
16. Шостака В.В. Деревообробні верстати загального призначення: підручник / В.В.Шостака. – К.: Знання, 2007. – 279 с.
17. Шумега, С.С. Технологія художніх виробів деревини : підручник / С.С. Шумега. – Львів : Світ, 2001. – 360 с.
18. Станкевич М. Є. Українське художнє деревообробництво XVII-XIX ст. (Концепція декоративності. Історія. Типологія і художні особливості) – Львів: ЛАМ, 1995. – 50 с.
19. Франко І.Я. Зібрання творів : у 50 т. / Іван Франко; [редкол.: Є.П. Кирилюк (голова) та ін.]; АН УРСР, Ін-т літ. ім. Т.Г. Шевченка. – Київ : Наукова думка, 1976-1986.
20. Франко, Іван «Каменярі»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.i-franko.name/uk/Verses/ZVershynINyzyn/Excelsior/Kamenjari.html> (дата звернення 24.04.2023).
21. Овсієнко Ірина. Духовний розвиток та естетичне збагачення юного покоління творами Івана Франка // Комунікативний дискурс: наукова рецепція і стратегія дослідження. – К. : Міленіум, 2016. – 280 с.;
22. Огієнко, Іван. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу : курс читаний в Укр. нар. ун-ті : з мал. і портр. укр. культ. діячів / Іван Огієнко. – Київ: Абрис, 1991. – 272 с.

23. Художня обробка деревини: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mylektsii.su/12-60439.html> (дата звернення 19.04.2023).
24. Художня обробка деревини: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bookster.com.ua> (дата звернення 19.04.2023).
25. Франко Іван Якович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org_Франко_Іван (дата звернення 25.04.2023).
26. Особливості та переваги сосни як будівельного матеріалу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://derevodim.com.ua> (дата звернення 04.06.2023).
27. Липа. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ornamentum.biz> (дата звернення 04.06.2023).
28. Сорт та маркування фанери. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stroyres.net> (дата звернення 04.06.2023).

ДОДАТОК А

Вироби з деревини різних стилів

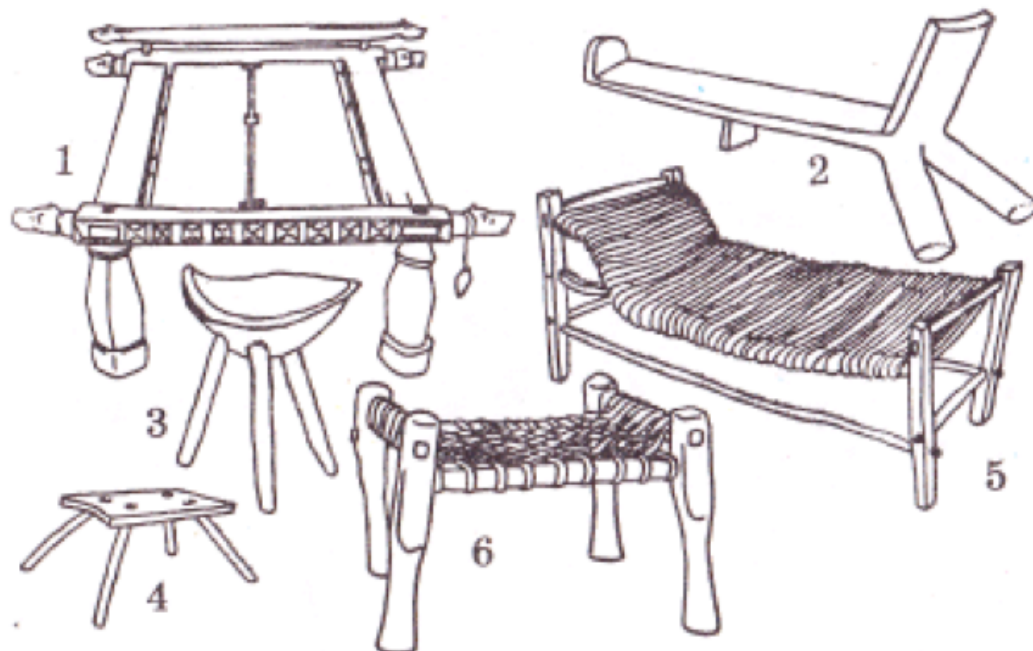

Рисунок А.1 – Меблі стародавніх народів

- 1 – ліжка Тауї (Адміралтейські острови);
- 2 – сидіння з розгалуженого дерев'яного стовбура з підпійкою;
- 3 – табуретка з видовбаним сидінням;
- 4 – табуретка, що водночас може бути столом;
- 5 – ложе, примітивний каркас, плетений з соломи і лика;
- 6 – табуретка (Кордрфен, Африка).

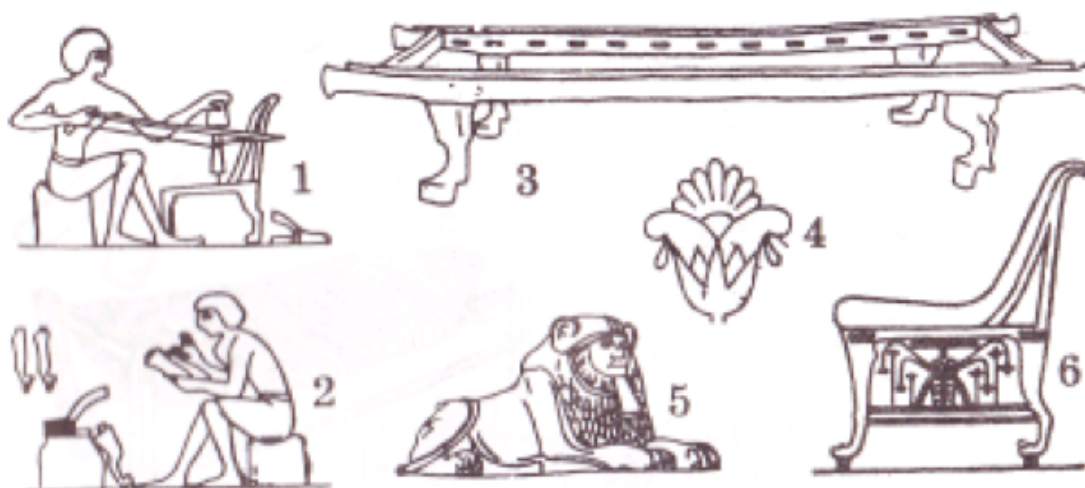

Рисунок А.2 – Меблі стародавнього Єгипту

- 1 – столяр, який працює свердлом;
- 2 – столяр полірує ніжки;
- 3 – переносне ліжко з ручками (ніжки у вигляді звіриних лап);
- 4 – єгипетська пальметка;
- 5 – сфінкс;
- 6 – парадне крісло з ніжками у вигляді звіриних лап (м'яка оббивка).

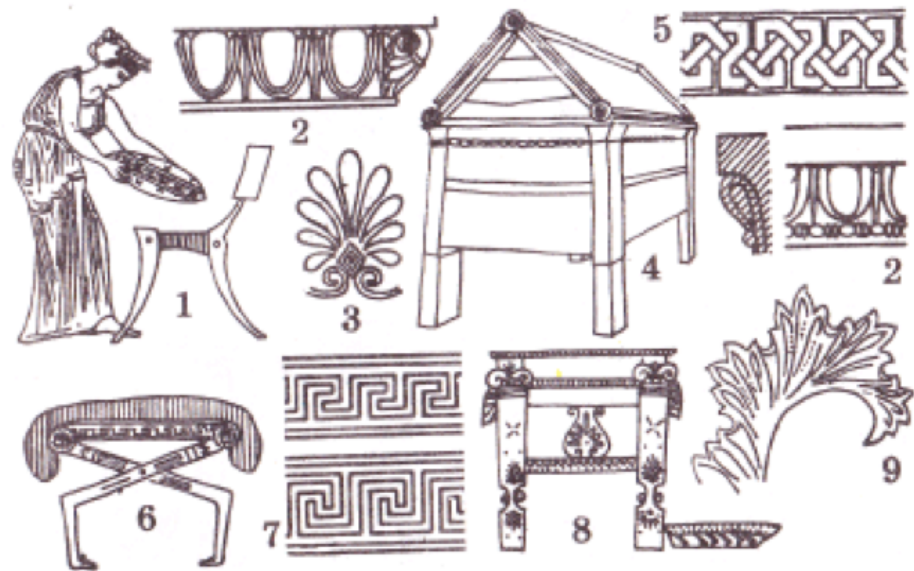

Рисунок А.3 – Меблі стародавньої Греції

1 – клімос, елегантна форма стільця з однаково вигнутими ніжками та спинкою;

2 – кіма (хвиля, що набігає);

3 – пальметка;

4 – саркофаг із Абусір;

5 – візерунок фризу із стрічкового переплетіння;

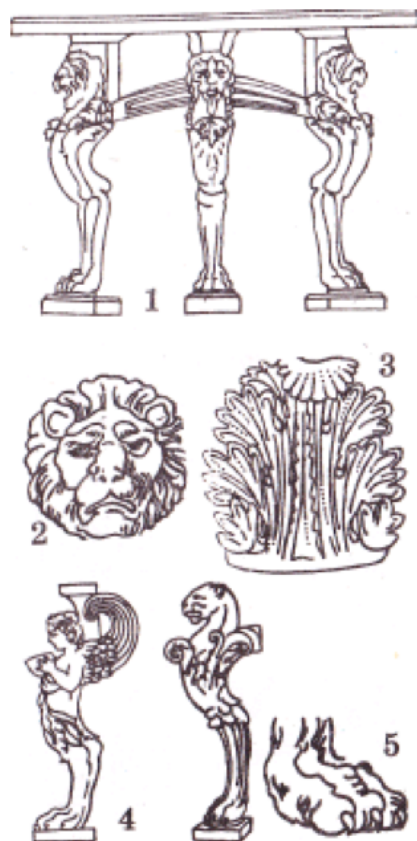
6 – складний стілець із загнутими всередину ніжками;

7 – меандр;

8 – трон без спинки з підставкою для ніг.

а

б

Рисунок А.4 – Меблі стародавнього Риму

а) Капітелі у римському стилі; б) Меблі давнього Риму:

- 1 – стіл; 2 – лев;
- 3 – римський акант;
- 4 – римські форми меблевих ніжок;
- 5 – форма лапи лева.

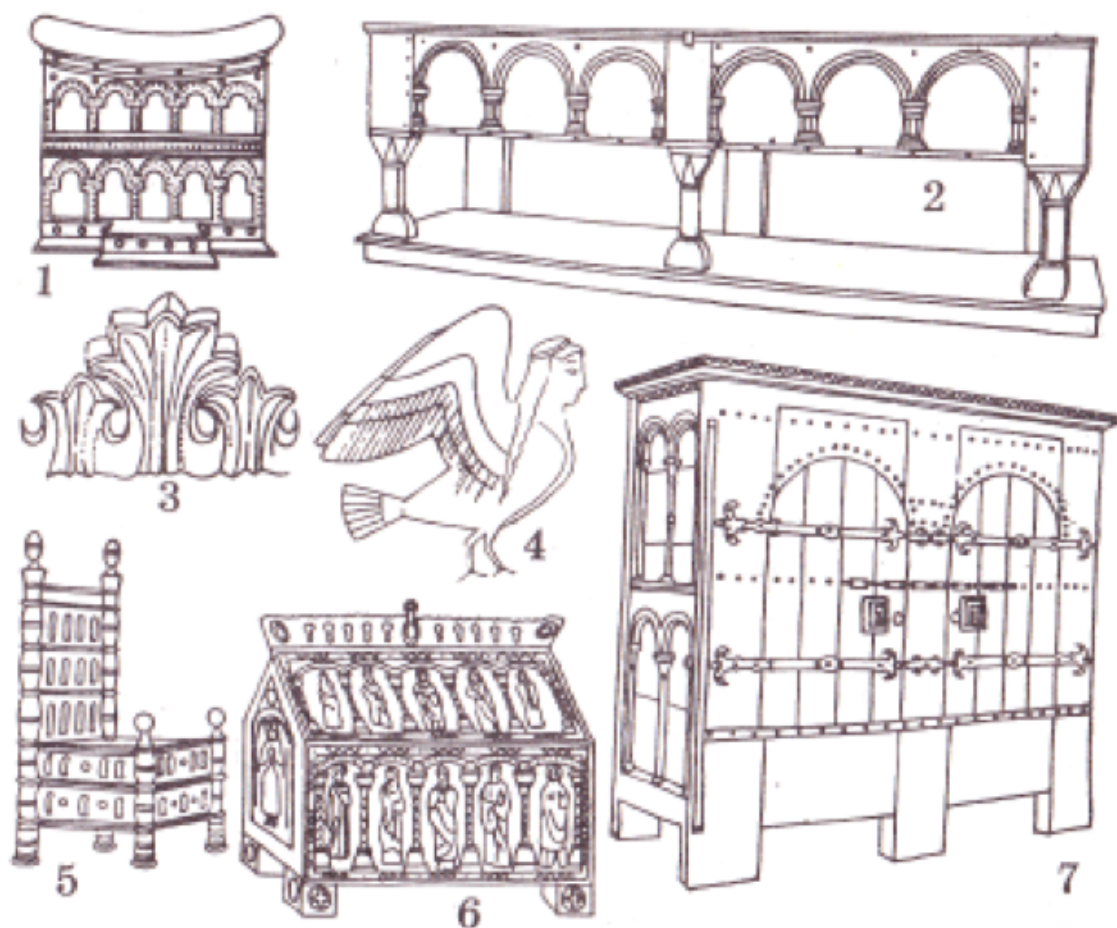

Рисунок А.5 – Зразки візантійського і романського стилів

- 1 – трон з аркадами;
- 2 – церковна скриня на ніжках з обманними (удаваними) аркадами;
- 4 – сирена;
- 5 – ранньосередньовічний точений стілець;
- 6 – скриня з сідлоподібним віком, декорована бронзовою чеканкою з фігурним орнаментом;
- 7 – шафа із церковної ризниці.

Рисунок А.6 – Зразки готичного мистецтва

- 1 – буфет сходишками з невеликим балдахіном і багатим різьбленням;
- 2 – простий стілець з дощок;
- 3 – лляні складки;
- 4 – північно німецьке крісло з нижньою частиною у вигляді скрині, прикрашене фільонками (XV ст.);
- 5 – масверк (ажурний орнамент);
- 6 – орнамент плоского різьблення;
- 7 – розетка;
- 8 – проста лавка (XV ст.);
- 9 – готичний акант.

Рисунки А.7 – Профілі та капітелі в стилі Ренесанс

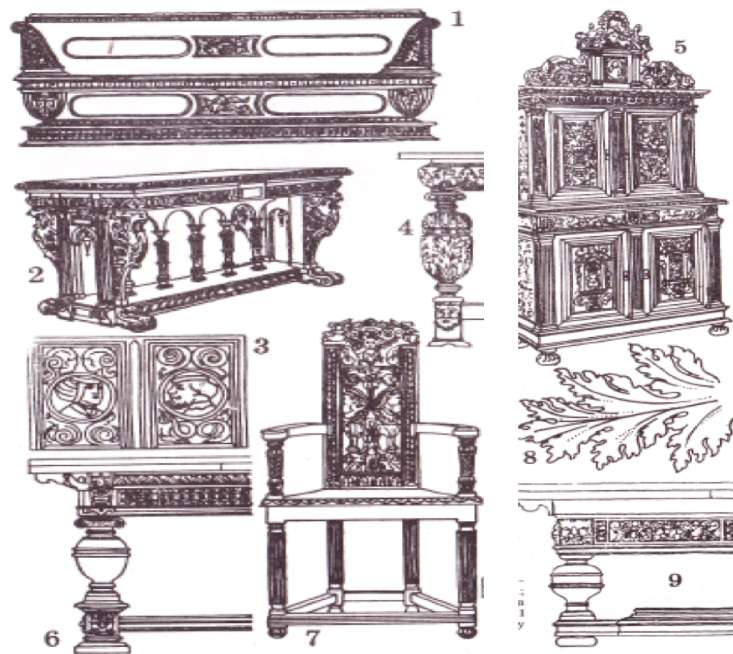

Рисунок А.8 – Зразки мистецтва епохи Відродження (Ренесанс)

1 – каса-панка (Флоренція);	6 – стіл фламандський (кінець XVII ст.);
2 – французький ренесансний стіл;	7 – крісло з різьбленою спинкою;
3 – різьблена фільонка з мотивами медальйона;	8 – акант у стилі Ренесансу;
4 – різьблена ніжка-балясина;	9 – стіл з ніжками-балясинами.
5 – різьблена двохкорпусна шафа (XVI ст.);	

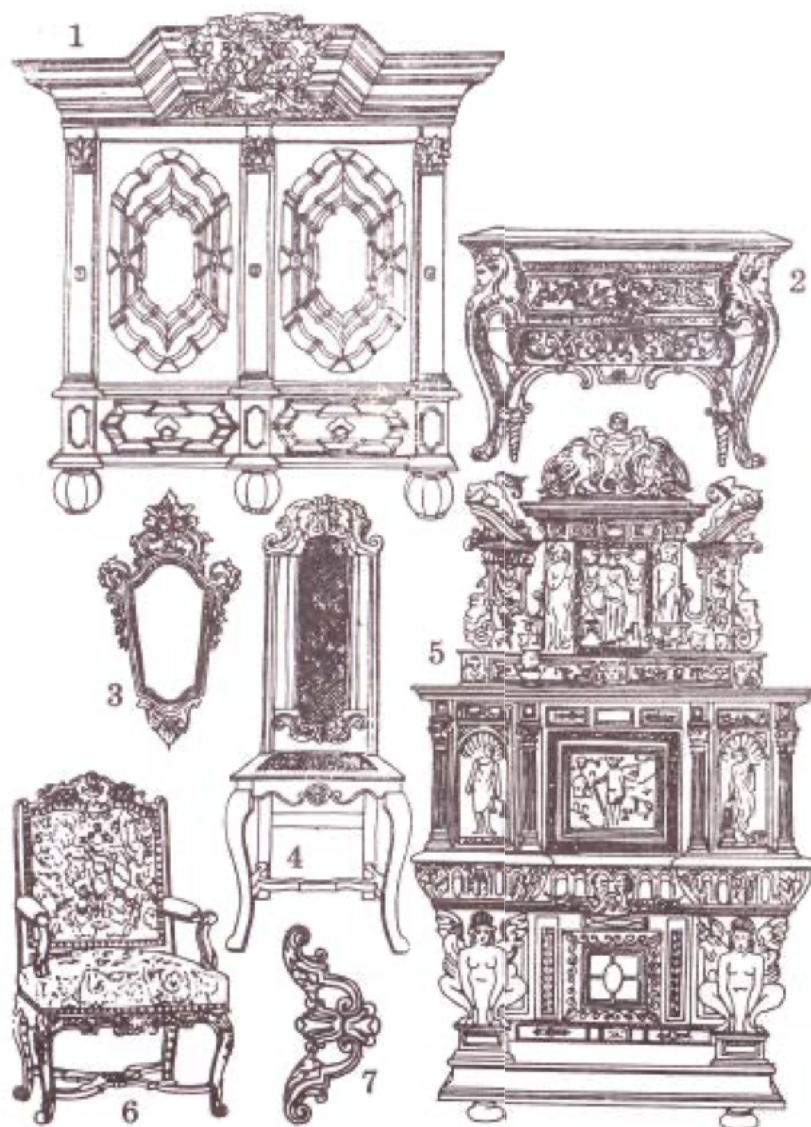

Рисунок А.9 – Зразки мистецтва барокко

- 1 – данцигська шафа;
- 2 – комод, прикрашений набором у стилі Буль;
- 3 - оправа для дзеркала;
- 4 – крісло з плетеними сидінням та спинкою;
- 5 – шафа з дуже розвинутими архітектурно-декоративними формами;
- 6 – крісло з вигнутими ніжками;
- 7 – мотив барокко.

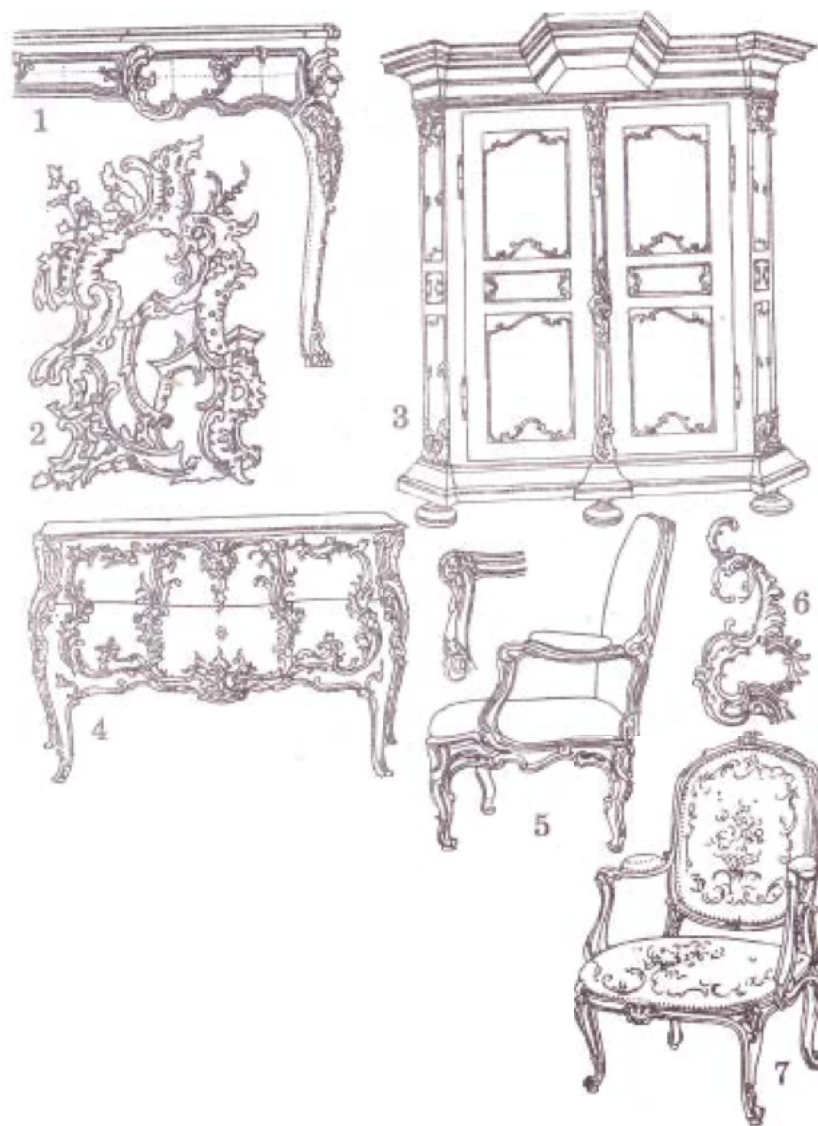

Рисунок А.10 – Зразки мистецтва рококо

- 1 – стіл роботи майстра Ю. Кресака;
- 2 – рокайль;
- 3 – шафа з горіха, прикрашена позолоченим різьбленням;
- 4 – комод;
- 5 – деталі оформлення різьбленого крісла;
- 6 – мотив рокайль;
- 7 – м'яке крісло, обтягнуте гобеленом.

Рисунок А.11 – Зразки класицизму

- 1 – шафа (бл.1790 р., Будапешт);
- 2 – форми меблевих ніжок;
- 3 – сервант (друга половина XVIII ст.);
- 4 – крісло з овальною спинкою;
- 5 – шезлонг роботи Фурдікуа;
- 6 – банкетка;
- 7 – диван;
- 8 – ліжко.

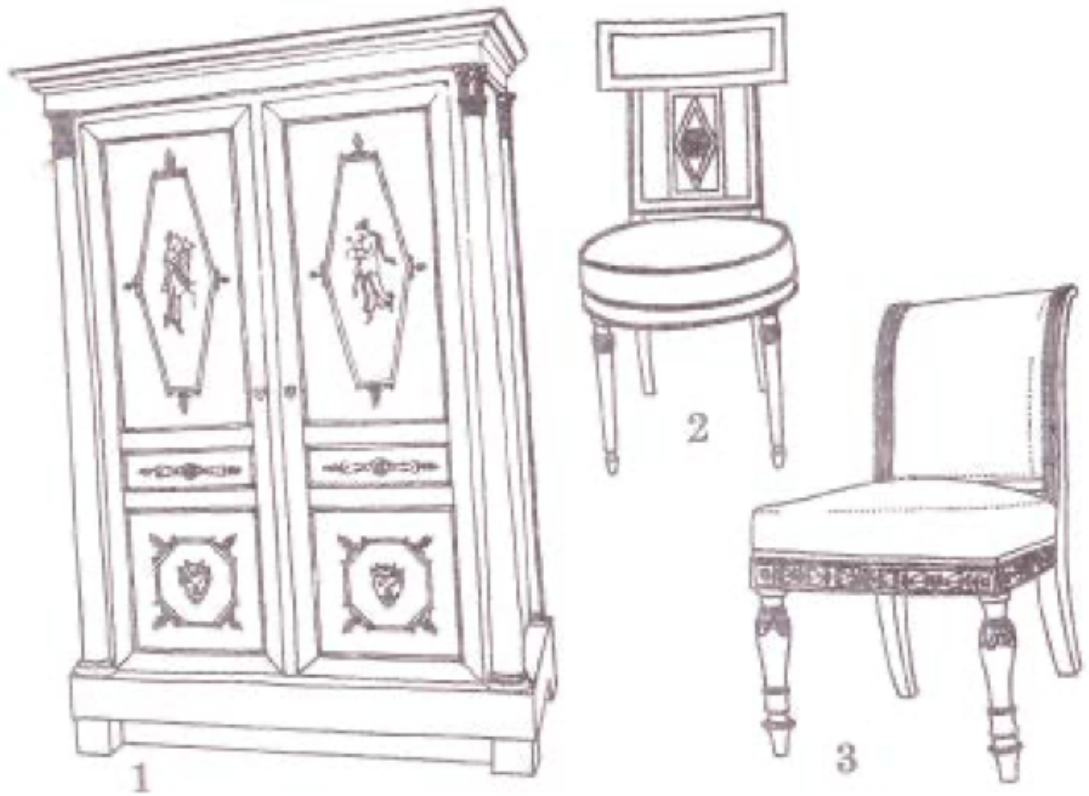

Рисунок А.12 – Меблі доби директорії

- 1 – шафа з червоного дерева з інкрустацією;
- 2 – стілець роботи братів Жакоб;
- 3 – стілець з червоного дерева з інкрустацією.

Рисунок А.13 – Меблі стилю Ампір

- 1 – ліжко, оформлене на зразок намету полководців;
- 2 – книжкова шафа, прикрашена позолотою (Відень, бл. 1800 р.);
- 3 – віденьське крісло (бл.1820 р.);
- 4 – круглий столик на одній опорі;
- 5 – стілець з активізуючи ми формами.

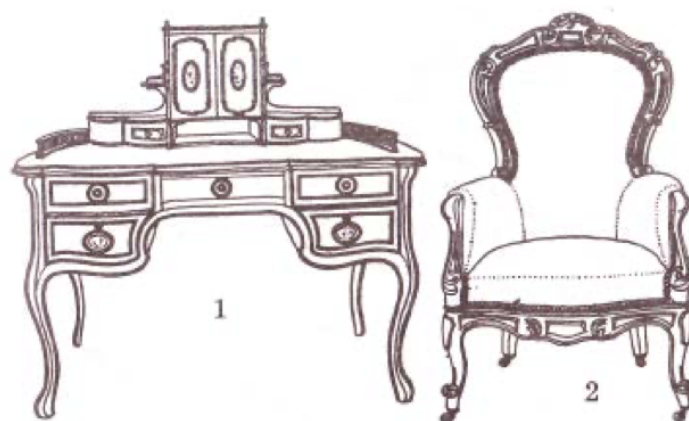

Рисунок А.14 – Меблі стилю неорококо

- 1 – письмовий стіл (Відень);
- 2 – крісло з горіха (Відень).

ДОДАТОК Б

Твори відомих майстрів інтарсії

Рисунок Б.1 – Твори Баччо д'Аньоло

Рисунок Б.2 – Твори Джованні де Верона

Рисунок Б.3 – Твори Бенедетто де Майано

ДОДАТОК В

Проект настінної інсталяції з деревини

◆ Камендарі ◆

дипломний проект

Настінна інсталяція з деревини
за мотивами творч.
Івана Франка «Камендарі»

Керівник
Сергій ДУБОВИК

2023 р.

Студентка гр. ДМ-19-1
Анастасія ГЕВКО

ДОДАТОК Г

Готова настінна інсталяція в матеріалі

